

Egyetemi divatházak – a magyar felsőoktatás anomáliái a tények és az illúziókeltés viszonylatában

(Összefoglaló megállapítások) A felsőoktatás minden civilizált társadalom jövőképét nagyban befolyásolja. Az oktatási intézmények képzési rutinja alappilléreül szolgál az élhetőbb társadalom kialakításában. A tanulmányban egy kutatás eredményeit mutatom be, amelyben a felsőoktatásban tapasztalható, általában rejtett problémákat ismertetem.

Jelenleg nem áll rendelkezésre olyan rendszer, és a személyi feltételek sem adottak ahhoz, hogy minőségorientált felsőoktatás működjön az országban.

A hallgatók egyértelműen nagyobb figyelmet szentelnek a megjelenésekre és az általuk birtokolt technológiai vívmányok korszerűségére, semmint a belső lényegükre. A kutatás rámutatott arra, hogy a tanulmányok során mutatott alázat az egyetemisták 70%-ának, a stresszkezelés 60%-ának, míg a helyes életvitel kialakítása 85%-ának okoz gondot. Ebből következően alig lehet olyan hallgatóra bukkanni, aki a humán értékeket figyelembe véve minden kritériumnak eleget tesz, főleg annak ismeretében, hogy az egyetemisták csupán 10%-a tarja szem előtt az idegen helyre való belépéskor a köszönésre vonatkozó általános illemszabályt.

A hallgatóság megítélése szempontjából a tanárok nagyon vegyes képet mutatnak, amely sok esetben arra ösztönzi őket, hogy távol maradjanak az órától. Az órakerülés oka jórészt nem betegség vagy esetleg munka, hanem sokkal inkább az, hogy feleslegesnek tartják a hallgatók az órát. Ez összefügg azzal is, hogy a tanári kar közül sokan negatív megítélés alá esnek tanári kompetenciájukat tekintve.

Mindezek mellett frusztrációt okoz az adminisztrációs ügyek olykor lassú elintézése, illetve az elektronikus rendszer összeomlása tárgyfelvételnél és vizsgajelentkezésnél. A hallgatók súlyos kritikával illetik a tananyag szerkezetét, a vizsgakövetelményeket és az osztályzást is.

Összességében megfontolandó lenne egy decentralizáltabb felsőoktatási rendszer kiépítése, amely nem ennyire személytelen, mint a jelenlegi. Célszerű lenne előtérbe helyezni egy több szemponton alapuló felvételi rendszert, amely a szakmai tudás mellett számításba vesz olyan kompetenciákat is, mint az alázat, az életvitel és a stresszkezelés. Ezt kivetítve a hallgatóság mellett a tanárookra és minden egyéb felsőoktatásban érdekeltre lehetővé válik a versenyképes, minőségorientált felsőoktatási rendszer kiépítése és ez által a diploma presztízisének növelése.

Kulcsszavak: *oktatás, erkölcs, elhivatottság, életvitel, lelki egyensúly, szervezés, illúzió*

1. Bevezetés

Az emberiség a XXI. századra teljesen megváltozott életviteli szokásait és tudásanyagát tekintve. Ami régebben természetesnek tűnt, az mára már elveszni látszik, és ami régebben elképzelhetetlennek tűnt, mára az iskolapadokban is teljesen természetessé vált. Ez persze megváltoztatta az emberek hétköznapjait, és az élet minden egyes területén jelentkeznek a változás nyomai. A minden területen átívelő generációk közötti hidat leküzdeni nagyon nehéz; sőt, egyre nehezebb. Nincs ez másképp az oktatási rendszerben sem.

Az oktatási rendszer szerteágazó jelentőséggel bír. Egyrészt természetesen az iskola-padból kikerülve a fiatalok a munkaerő-piaci kínálatot adják, ezzel is meghatározva az elkövetkező évek humánpolitikai emberanyagának lényegét. Másrészt pedig az érettségivel, diplomával kikerülő ex-hallgatók tudásukkal számot adnak egyéni és környezeti kulturális színvonalukról, a legújabb trendekről és ezek által rámutatnak arra, merre is fog várhatóan tartani a világ.

Jóllehet, a felhalmozott tudás egyben nagyobb intellektualitást és informáltságot, kulturális megnyilvánulást is kellene, hogy eredményezzen, azonban ez nem minden esetben van így. A gyakorlatiasság és a lexikai ismeretek nem minden esetben állnak egymással egyenes arányban. Míg a régebbi világban a „technológiai csodavívmányok” nélkül az emberek valóban tudtak dolgokat, addigra a mai modern felnövő generáció sok esetben inkább azt tudja, hogyan érhetőek el adott információk. (Példa: régebben, mikor nem volt számológép, teljesen megszokott volt, hogy az ember fejben, esetleg írásban számol, a saját maga által megszerzett tudás alapján; ezzel szemben a ma embere előkapja az okostelefonját, laptopját, bármilyen erre a célra használható kütyűjét és kiszámoltatja azzal az eredménnyel.)

Bárhogya is definiáljuk az oktatási rendszert, az vitán felül áll, hogy a felsőoktatásnak a fő feladata kinevelni az ország jövő generációs szellemi elitjét. Sok támadás éri az intézményeket amiatt, ami az oktatás keretein belül folyik. A hazai felsőoktatás szinte évente változik, illetve rendszeres vitatémát szolgáltat a szakemberek számára. A legnagyobb probléma az, hogy a vívódás középpontjában a keretlétszámok, az egyetemeknek nyújtandó állami támogatás és az államilag finanszírozott hallgatók létszáma áll. Elismerem, ezek a kérdések tényleg fontosak, azonban úgy gondolom, az oktatási rendszernek nagyobb problémái is vannak, mint az előbb felsorolt kérdések. Sajnos ezek a problémák nem kerülnek elemzésre, és még sajnálatosabb, hogy ezekkel a problémákkal mintha elfelejtene foglalkozni a szakemberek gárdája, illetve a média.

Kutatásom célja ezen elfojtott, szőnyeg alá söpört problémák megnevezése, azok lényegi elemzése. A kutatás azért időszerű, mert várhatóan a mostani évek egy átmenet időszakát képezik. A 1995-ös születésű egyetemisták már a Z-generációt képviselik, akik beleszülettek a digitális világba. Ez alapjaiban változtatja meg a felsőoktatást és hozhat el olyan változásokat, amelyeknek nem kellene megvalósulniuk. A kedvezőtlen változások gyökeres elfojtásának a legjobb eszköze, ha megelőzzük azokat, amelynek nélkülözhetetlen alappillére azok az elemzések, amelyek reálisan, elfogulatlanul írják le a felsőoktatási folyamatokat. A tanulmány számos részutatást tartalmaz, amelyek között kvantitatív és kvalitatív vonások egyaránt megtalálhatóak. Ezen kombinációk elegye szolgálta a minél részletesebb, átfogóbb kutatás létrejöttét.

2. A kor szellemissége

Napjainkban a világ működésének rendje másképp fest, mint 10-20 éve. Jelenünk egyfajta sötét energia vonásait mutatja. ***Koncepcióm szerint a sötét energia – társadalmi megközelítésben – egyfajta pszichológiai erő, sugallat, amely arra ösztönzi az egyént, hogy alaptermészete ellen tegyen; nevezetesen hogy ne keresse a közösséget, hanem a saját maga vágyainak éljen, komfortját szolgálja, több esetben akár erkölcsi normákat is félretéve ennek érdekében.***

Mindennapi szokásokat figyelve fel lehet fedezni a sötét energia létezésére utaló árulkodó jeleket. A digitalizáció egyértelműen a komfortot szolgálja és mára már szinte kötelező a legnépszerűbb közösségi oldalra regisztrálni. Ezek több esetben problémát okoz-

nak, hiszen a mai modern fiatalok már „túlhasználják” ezeket a lehetőségeket. A mindennapok kommunikációjában már elképzelhetetlen ezen eszközök, szoftverek, közösségi portálok hiánya, amely ha mégis hiányzik, lényegében az adatáramlásból teljesen kireked az adott egyén. Az eszközök szerepe a XXI. századi mindennapokban egyértelműen túlzott, amelyet a fiatalok nem is tudnak megfelelően kezelni. Ennek a legszembetűnőbb esete a közlekedés. A tömegközlekedés, az autózás vagy a gyaloglás során is ügyelünk kényelmünkre. Az emberek részéről mutatott introvertáltság lassan nem ismer korlátokat. Sokan halmozva alkalmazzák az elektronikai kütyüket, vagy épp a kezük ügyében lévő lapot forgatják nagy elánnal, amellyel teljesen kizárják a külvilágot. Az „alvás”, mint cselekvés szintén megjelenik a tömegközlekedésben, valamint a komfortérzet dominanciáját mutatja az is, hogy számos alkalommal kevesebben foglalnak helyet egy ülőhelyen, mint ahány főre azt eredetileg tervezték. (Faragó 2014)

A járókelők figyelmetlenségéből következő gyakori összeütközések mellett a gazdaság is ontja magából a sötét energia jegyeit. A hagyományos közgazdasági elmélet a profit maximalizálását írja elő, amely elérésére a piaci szereplők minden pszichológiai eszközt bevetnek. Ebben az esetben a vágy tárgya nem a komfort, ami eltaszítja őket egymástól, hanem a hatalom és a pénz. A termékváltozatok kiépítésében, az árképzésben, a kommunikációban szintén megjelennek az illúziókeltés eszközei, amelynek a jelen kihívásainak ismeretében nincs létjogosultsága. (Faragó 2014)

A sötét energia nemcsak a mindennapi életben, hanem a gazdálkodó szervezetek működésében is fellelhető. A vállalatok meghatározásukból következően olyan egységek, amelyek a fogyasztók igényeit hivatottak kielégíteni, nyereség elérése mellett. (Chikán 2006) Ugyanakkor a pszichológia minden fondorlatos eszközét megragadják arra, hogy az általuk hön vágyott profitot tovább növeljék. A pénz iránti vágnak eszközéül pedig a rendszeresen 9-esre (vagy 8-asra) végződő árakat, a bűjtatott áremeléseket és az egyéb lépéseket használják. A számok torzító hatását már a híradásokban is fel lehet lelmi, ahol a statisztikai adatokkal való játszadozásra láthatunk egy kiváló példát. A munkaerő-piaci és gazdasági vagy más egyéb statisztikai jelentéseket gyakran hiányosan közölnek a médiában, hiszen az adott változó (például: bérek alakulása) mélyebb elemzéséhez szükséges lenne egy a hétköznapi ember számára is értelmezhető eloszlást sugalló mutató. (Faragó 2014)

A jövő vonatkozásában nagy szerepe van annak, hogy milyen szellemi elitet nevel ki magából a kor. Úgy gondolom, jogos elvárás, hogy ezt az elitet megtaláljuk a felsőoktatás berkeiben. Továbbá az is elvárható véleményem szerint, hogy a jelenlegi felsőoktatás kiemelje az adott generáció szellemi krémjét, akikre később bátran lehet alapozni a jövőt. Éppen ezért aktuálisnak és kiemelkedő jelentőségűnek tartom a felsőoktatásban tanulók életvitelének, jellemének vizsgálatát, hiszen 15 év múlva az ő tevékenységük határozza meg gyermekeink világát.

3. A hazai felsőoktatás rendszeréről

Az oktatási rendszer két alapvető részegységre különíthető el; a közoktatásra és a felsőoktatásra. Az érettségi után a fiatalok továbbtanulhatnak és / vagy munkába állhatnak. A továbbtanulás során kiválaszthatják a jellemükhöz, lehetőségeikhez leginkább illő szakmát, vagy felvételizhetnek egy egyetemre/főiskolára, ahol diplomát szereznek egy adott tudományterületen.

Természetesen sokan szeretnének bekerülni az elit oktatásba, azonban ez nem mindenkinek adatik meg. Évenként változik a felvételizők és a felvettek száma, azonban a leg-

keresettebb képzésekre sokszoros túljelentkezés a jellemző. A bekerülés egyre nehezebbé válását bizonyítja a kandidálók számának emelkedése – az expanzió, amely folyamatos volt egészen a 2011-es évig. 2012-ben ugyan kevesebben próbáltak bekerülni a felsőoktatásba, azonban a felvettek száma közel azonos volt, mint egy évvel korábban. (KSH 2014) A fenti adatok együttesen a felsőoktatásban való részvétel egyre általánosabbá válását sugallják annak ellenére is, hogy vannak különbségek a képzettség színvonalában vagy a tanult tudományterületekben.

Az egyetemi élet három fő szakaszra különíthető el. Az első időintervallum a 3 hónap hosszan tartó szorgalmi időszak. Ekkor kerül leadásra az anyag, ebben az időben szerezhetik meg a fiatalok azt a feladat-megoldási rutint, amely szükséges a vizsga teljesítéséhez. A szorgalmi időszakban előfordul, hogy kisebb számonkérésekre is sor kerül. A zárthelyi (továbbiakban: ZH) megírása már sok esetben részét képezi a félév végi jegynek. A szorgalmi időszakot követi a vizsga-, vagy beszámolási időszak. Az 1-1,5 hónap hosszú vizsgaidőszakban a tanulóknak számot kell adniuk arról, milyen mértékben sajátították el a leadott tananyagot. A sikertelen vizsga kijavítására, pótlására ugyan van lehetőség, de ezzel plusz terhet vesznek a nyakukba a fiatalok. A 4-5 hetes beszámoló időszak után a hallgatókra a téli, illetve a nyári szünet vár. Jellemzően az őszi szemeszter (félév) után 1 hét, míg a tavaszi szemeszter után a középiskolásokhoz hasonló módon 2 hónapot pihenhetnek a tanulók.

Természetesen vannak olyan időszakok, amelyeket a fenti felsorolás nem tartalmaz, mégis meg kell említeni az egyetemi élet vonatkozásában. Ezek közül a legfontosabbak a következők: kari napok, egyetemi bulik, állásbörzék, üzleti és egyéb konferenciák. Ezek jellemzően nem az oktatáshoz kapcsolódnak, ugyanakkor a rendezvények gyakori időközönként ismétlődnek meg.

Végezetül az egyetemi oktatásnak értelmezhetőek az érintettjei, vagyis akik részt vállalnak a felsőoktatásban. Ezek a következők:

- Egyetemi, főiskolai hallgatók
- Tanári kar
- Adminisztrációs ügyintézők, munkatársak
- Biztonsági szolgálat
- Diákszervezetek
- Egyéb szereplők (könyvtári személyzet, takarítók, büfések, éttermi dolgozók stb.)

E tanulmányban az érintettek értékorientált felsőoktatási rendszerhez való viszonya kerül elemzésre, amelynek alapja olyan jól definiált mutatószámok, amelyek körvonalazzák az oktatási tevékenységben közvetlenül vagy közvetve résztvevők jellemvonásait.

4. A kutatás módszertana

A tanulmány elsősorban a felsőoktatásban tapasztalt folyamatokat igyekszik kielemezni, azok közül azokra fókuszálva, amelyek nem képeznek nap, mint nap vitatémát a médiában. Tekintettel arra, hogy ezek szakirodalma erősen hiányos, valamint a publikációkban nem is egy általánosan elemzett téma, kitartó és széleskörű kutatást igényelt a folyamatok kiértékelése.

A kvantitatív és kvalitatív eszközök egyaránt megtalálhatóak a tanulmányban, azonban a kutatómunka gerincét a közel 100 interjú adta, amelyet az oktatási intézmények hallgatóival folytattam le. Velük a felsőoktatási rendszer szereplőiről beszélgettem, a tanárok pedagógiai rátermettségéről, saját maguk életviteléről és egyéb, az oktatást befolyásoló tényezőkről.

1. táblázat: A minta összetétele

Oktatási intézmény	Mintaelemszám			Képviseelt szakok száma
	Összesen	Férfi	Nő	
I. számú	16	7	9	11
II. számú	22	15	7	14
III. számú	30	12	18	21
IV. számú	9	3	6	2
V. számú	6	1	5	5
Egyéb	9	4	5	8
Összesen	92	50	42	61

Jóllehet, a mintaelemszám önmagában nem jogosít fel arra, hogy messzemenő következtetést vonjak le a tanulmány során, azonban a riportot jellege és a hosszú évek óta figyelt folyamatok alátámasztják a riportok során kapott eredményeket. Lényegében a kutatás ezen szakasza egy *a posteriori*¹ felmérés, amely e publikációban került dokumentálásra.

A mintát igyekeztem úgy létrehozni, hogy azok viszonylag jól tükrözzék a valós hallgatói arányokat egyetemenként és nemekenként. Emellett szem előtt tartottam, hogy lehetőleg minél több szak képviselőtől szólaltassak meg egyetemistákat/főiskolásokat, ezáltal is biztosítva azt, hogy szélesebb körre legyen kiterjeszhető a felmérés eredménye. (Ha a fenti mintát kiterjesztem azzal a feltétellel, hogy a szakokra átlagosan 50 fő jár, akkor az egyes kérdésekre adott válaszok mintegy 3000 fő viselkedését írják le. – Mivel akadnak olyan szakok, ahol csupán tíz körüli hallgató van és olyan is, ahol több mint száz, az ötvenes átlag reálisnak látszik.)

A riportok, habár rendkívül informatívak voltak, önmagukban nem lettek volna elegendők a felsőoktatás széles körű elemzésére, éppen ezért több esetben megfigyeléseket végeztem az oktatási rendszer különböző vonásaira vonatkozóan. Ezek lényegében a priori² felmérések voltak. Egyrészt a riportok kiegészítésére, megerősítésére szolgáltak, másrészt pedig olyan jellemzőket mértek fel, amelyek egy interjú során *lehetetlennek bizonyultak*.

5. A kutatás eredményei

A tanulmány hátralevő részének nagy részét a bevezetett kutatás eredményeinek leírása teszi ki. A tapasztalatokat tematikusan írom le, első lépésben a diákok, majd pedig a felsőoktatásban szereplő más érintettek vonatkozásában.

5.1 Erkölcsi tartás

Azt gondolom, nem vitás, a jövő generációnak is szüksége van egyfajta *erkölcsi alapra*, amelyet már kisgyermekkorban, illetve az egyetemi évek előtt el kellett, hogy sajátítsanak. Ez nem elégséges feltétele a jövőorientált, felelősségtudatos jövő vezető értelmi-ségi emberének, azonban annak egyik nélkülözhetetlen pillére.

Ennek tükrében az egyik legalapvetőbb illemszabályt vizsgáltam meg az *egyetemi hallgatók* mindennapos életében; nevezetesen az idegen helyre való belépéskor történő köszönést.

2. táblázat: Az egyetemisták köszönési szokásai az egyetemre való belépéskor

Kód	Fiúk			Lányok			Összesen		
	Eset szám	Köszönt	Köszönési ráta	Esetszám	Köszönt	Köszönési ráta	Esetszám	Köszönt	Köszönési ráta
013AHR08	174	1	0,6%	257	8	3,1%	431	9	2,1%
021EKR08	267	12	4,5%	418	30	7,2%	685	42	6,1%
031EHR08	185	14	7,6%	287	23	8,0%	472	37	7,8%
042QCR08	233	5	2,1%	92	4	4,3%	325	9	2,8%
051EPD11	157	4	2,5%	198	14	7,1%	355	18	5,1%
064CHR08	69	19	27,5%	120	30	25,0%	189	49	25,9%
073AHR08	222	6	2,7%	242	12	5,0%	464	18	3,9%
084CSR08	118	35	29,7%	162	66	40,7%	280	101	36,1%
092QKR08	254	2	0,8%	157	7	4,5%	411	9	2,2%
105BCR08	74	7	9,5%	99	12	12,1%	173	19	11,0%
113ACD10	159	4	2,5%	197	5	2,5%	356	9	2,5%
125DCR08	40	11	27,5%	43	17	39,5%	83	28	33,7%
132QCD10	190	3	1,6%	58	2	3,4%	248	5	2,0%
145DSD10	72	22	30,6%	73	19	26,0%	145	41	28,3%
1544CCD10	28	11	39,3%	66	27	40,9%	94	38	40,4%
ÖSSZESEN	2242	156	6,96%	2469	276	11,18%	4711	432	9,17%

A felmérésben azokat a hallgatókat szerepeltettem, akik az egyetemi dolgozóktól számított 3 méteres sugarú gömbterületbe érkeztek, más szóval, akik térben 3 méterre haladtak el a személyzet mellett. A kutatások rávilágítottak arra, hogy a magyar felsőoktatásban továbbra is többségében vannak azok a hallgatók, akik „megfelelnek” a jó modor egyes szabályairól. A megfigyelt 4805 eset közül mindösszesen 9,78% volt azok aránya, akik az oktatási intézménybe való belépéskor köszöntek az ott dolgozó biztonsági szolgálat alkalmazotjának, vagy éppen a takarítószemélyzetnek (attól függően, kivel kerültek első alkalommal köszönő távolságba). Az a tény, hogy a tizenöt év múlva potenciálisan a vállalatok, szervezetek vezető rétegét adó társadalmi réteg 90%-a annyira elfoglalt, hogy egy köszönésre nem tud időt szakítani, mindenképpen egy erősen negatív jövőkép elé állít bennünket. Jóllehet, a lányok magasabb százalékban köszöntek, mint a fiúk, de a szellemi elitől ez a teljesítmény továbbra sem elfogadható, így a 12%-os aránnyal a lányok sem büszkélkedhetnek, dicsekedhetnek.

Az elitegyetemeken végzett felmérésből az is kiderül, hogy oktatási intézményenként változnak az arányok, mégis a tendencia minden esetben azonos. A megfigyelések szerint

az elsősök szeptemberben új miliőbe cseppenve, talán félve, remegve lépnek be az iskola kapuin és ekkor harsányan köszönnek a személyzetnek, azonban a szorgalmi időszak közepére kitanulják a játékszabályokat, egyre bátrabbak lesznek és megtanulják, mit szabad és mit nem, illetve mi a követendő viselkedésminta. Ez természetesen magában foglalja az *informális viselkedésmintákat is*; úgymint a köszönés, az étkezés vagy bármilyen más operatív tevékenység. Pont ezen oknál fogva a gólyák november tájékára elfelejtik az illem ezen alapvető szabályát és egyre nagyobbá válik azok részaránya, akik a kutyüikkel babrálva, vagy a zene világába belemerülve lépnek be az iskola területére, mit sem törődve a köszönésre vonatkozó illemszabályokkal. A tavaszi félévben már minden oktatási intézményben magasabbá válik azok aránya, akik nem köszönnek, habár az egyes ráták tekintetében különbségek tapasztalhatóak. *Attól függően, mely egyetemről beszélünk, a köszönési ráta 2-40% között alakul.*

Mélyebb elemzéseket is elvégezve azt tapasztaltam, hogy érdekes módon a fiatalok köszönési statisztikája ugyanazon modell szerint alakul minden esetben. Az óra kezdete előtt fél órával csak nagyon kevesen érkeznek be az egyetemekre. Mivel ők általában egyedül, vagy maximum másod-, harmadmagukkal érkeznek, sokkal kisebb az anonimitás esélye, ezért „kínos” nem köszönni, következésképpen a korán érkezők nagy része köszön. Ahogy az idősavok kezdődnek, egyre több diák esik be az iskolába. Mivel tömegesen jönnek, megmarad az anonimitás esélye. Érdekes volt megfigyelni azt, hogy a boly első tagja nagyon meghatározza a többiek viselkedését. Ha az első köszön, akkor szinte biztos, hogy lesznek még jó páran, akik fognak, azonban ha az elsők nem teszik, akkor szinte bizonyos, hogy a beérkezőkből maximum 1-2 ember veszi a fáradságot arra, hogy jó reggelt kívánjon. Így tehát egyfajta csorda-effektus érvényesül, mint egy nyájnál; amit az egyik csinál, azt teszi a többi is. A késők között ugyanez a modell érvényesül. Amennyiben a késés *mértéke csupán* pár perc, nem veszi a fáradságot, de ha már 10 percet meghaladta a késés, akkor, mivel nem tömegesen érkeznek a diák, kénytelen köszönni.

Kirívó esetként megemlíteném, hogy vannak, akik úgy sem hajlandók köszönni, hogy a személyzet szinte az orra előtt áll és akár még előre is köszön. Úgy gondolom, hogy akik számára ilyen szinten távol áll a köszönés, mint alapvető udvariassági, jólneveltségi viselkedési forma, azok számára nem feltétlen való az egyetem, hiszen nem érett meg arra jellemében, hogy a szellemi elithez tartozzon, és nincs kész arra, hogy bizonyos helyzetekben viselkedésével példaképként szolgáljon más társadalmi rétegek, csoportok számára.

A nem köszönésen felül a késés is erősen súrolja az erkölcs határait. Úgy gondolom, hogy illik annyival megtisztelni a másik felet, hogy az előre megbeszélte találkozókra (jelen esetben tanóra) pontosan (jelen esetben a tanóra kezdetének időpontja) érkezünk.

3. táblázat: A hallgatók késésre vonatkozó statisztikája³

Kód	Fiúk		Lányok		Összesen	
	Esetszám	Ráta	Esetszám	Ráta	Esetszám	Ráta
013AHR08	93	1,69%	92	1,08%	185	1,32%
021EKR08	60	1,71%	95	2,38%	155	2,07%
031EHR08	55	1,57%	74	1,85%	129	1,72%
042QCR08	92	1,15%	47	1,18%	139	1,16%
065PHR08	13	0,65%	29	0,83%	42	0,76%

073AHR08	152	2,76%	132	1,55%	284	2,03%
085PSR08	15	0,88%	40	1,14%	55	1,00%
092QKR08	96	1,20%	57	1,43%	153	1,28%
105BCR08	11	0,55%	18	0,51%	29	0,53%
125DCR08	16	0,80%	18	0,51%	34	0,62%
132QCD10	59	0,74%	6	0,15%	65	0,54%
ÖSSZESEN	662	---	608	---	1270	---

A tapasztalat alapján a diákok jellemzően az órát megelőzően 5-10 perccel érnek be az iskolába. A reggeli időszavokat figyelembe véve ez általában 8 óra magasságát jelöli. Ha a 7 óra és 8.30-as időintervallumot szakaszokra bontjuk, azt láthatjuk, hogy lényegében fél 8-ig egy-egy ember ér be az oktatási intézménybe. A 7.55 tekinthető talán a legforgalmasabbnak, azonban a 8 óra utáni közvetlen időszak is sok diák beérkezését foglalja magában (ha szem előtt tartjuk az első óra 8-kor való kezdését). A tanóra kezdete után megközelítőleg negyed óra az az intervallum, amikor még számottevően érkeznek be hallgatók az egyetemre/főiskolára, de akadnak olyanok is, akik ennél többet késnek. (Egyesek, habár késésben vannak, mindenfajta izgatottság nélkül beállnak a sorba, hogy a büfében megvásárolják a reggeli meleg teájukat, kávéjukat, vagy süteményeiket, amelyet sokszor teljes természetességgel megesznek, mielőbb bemennének az órára, vagy magukat nem zavartatva kezükben viszik be azt az órára.)

A kiinduló feltételezések után – miszerint a vizsgált időpontokban az egyetemisták felének van órája – arra a következtetésre jutottam, hogy általában az érintettek 1-1,5%-a késik az óráról. Jóllehet, ez hízalgőnek hat, azonban ne feledjük el az egyébként fontos környezeti tényezőket. Ennek keretein belül valószínűsíthetően növekszik a késések aránya, hiszen nem feltétlen van az adott egyetemen tanulók felének pont az adott épületben órája, másrészt sokak vannak, akik 10 percnél többet késnek, végezetül azt se feledjük, hogy nem jár be mindenki az órákra. Így habár a fenti táblázat 1,5%-ra becsüli a késők arányát, a gyakorlatban ez akár az órán megjelenők 5-10%-ára is ugorhat. Ha abból az aspektusból vizsgáljuk az adatot, hogy minden tízedik diák elkésik, már mindjárt nem olyan kedvező ez az arány.

Szélsőségesnek két sokszor tapasztalt eset minősül. Az egyik szerint az alapból késve érkező diák – mintha ez lenne a legtermészetesebb dolga – még beáll a büfé előtti kigyózó sorba és nyugodt szívvel megveszi a maga kis szendvicset és teáját, és szépen ezekkel a kezében bebandukol az órájára. A másik esetre akkor bukkantam, amikor egyik egyetemről éppen távoztam. Két szomszédos egyetem összesített hallgatói létszáma mintegy ötvenezer fő. A két egyetemhez vezető úton sétáltam a megálló felé és arra lettem figyelmes, hogy diákok tömege sétál velem szemben. Ez negyed 9 és fél 9 között volt (az egyik egyetemen 8-kor, a másikon negyed 9-kor kezdődnek jellemzően az órák). Amíg az egyetemről a megállóba értem, ezres! **nagyságrendben** számoltam össze az érkezőket, akik így mindannyian későknek számítanak. 5 perc lefolyása alatt mintegy 1500 fő érkezett és ez az összesített egyetemi hallgatói létszám 2,5-3%-a. És akkor vegyük le belőle azokat a tényeket, hogy nem mindenkinek volt éppen akkor órája, vagy más telephelyen volt, esetleg már sokan benn is voltak az órákon, vagy éppen nem mindenki ugyanazt az útvonalat használja. Az így megbecsült hallgatói létszámot korrigálva az órára bejárás

gyakoriságával megállapíthatóvá vált, hogy velem szemben a hallgatók mintegy 7-8%-a sétált be az órákra 10-30 perces késéssel.

5. 2 Alázat a tanulmányok és környezeti tényezők irányában

Az erkölcsi vonatkozásokon felül a kutatásban arra is kíváncsi voltam, hogy a megkérdezett és a megfigyelt **hallgatók** mennyire viselkednek alázattal tanulmányaik és a mindennapjaik viszonylatában. A mindennapos gyakorlat évek óta azonos. Noha eseti eltérések ugyan lehetnek, mégis a fő elv szerint a hallgatók az első órákra szinte mindig bemennek, majd az elhangzottak függvényében viselkednek a félév hátralevő részében. A megfigyelések azt mutatják, hogy 90% is lehet az első órák látogatottsága, amely 2-3 hét múlva drasztikusan csökkenni kezd. Ezt többek között az internetre feltöltött előadásvázlatok, az unalmas előadások, az órák látogatottságának nem kötelezővé tétele és a motiváció hiánya egyaránt katalizálja. Az egyetemi berkekben azt vizsgáltam, hogy mennyire jellemző a megkérdezett fiatalokra az órára való bejárás, illetve ott mennyire vannak jelen szellemileg.

4. táblázat: Az órára való bejárás hajlandósága, oktatási intézményenként

Megnevezés	Elmélet	Gyakorlat	Összesen
I. számú	70,63%	93,75%	80,83%
II. számú	60,45%	82,05%	70,57%
III. számú	81,63%	89,27%	84,17%
IV. számú	40,56%	92,22%	65,98%
V. számú	83,33%	90,00%	86,92%
Egyéb	67,78%	86,67%	77,22%
Összesen	69,89%	88,40%	78,14%

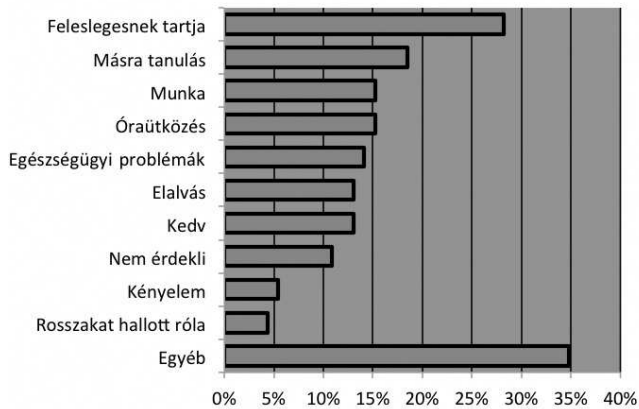
A felsőoktatásban tanulók meglehetősen lazán veszik a tanulmányaikat. Ugyan a pontos adatok egyetemenként változnak, az azonban mindenképp szembetűnő, hogy a fiatalok az előadásokat nem látogatják feltétlenül és a megszerzett tudásukat a hatékony gyakorlati óráknak köszönhetik. Az mindenestre elgondolkodtató, hogy miért nem éri el az órák látogatottsága egyetlen esetben sem a 90%-ot. Ez az adat habár egy kis mintás felmérés eredményéből származik, azonban relevanciája két okból sem kérdőjelezhető meg. Egyrészt ez a trend a hallgatók között megfordulva erősíti a hosszú évek során tapasztalt trendet, másrészt pedig a karra kiterjesztett kérdés hasonló eredményt adott. A válaszadók szerint a kartársak mintegy fele látogatja az előadást, míg csupán 70% azok aránya, akik megjelennek a gyakorlaton. Az eltérés többek között a lekérdezés helyszínének, valamint az emberi természet egyfajta megnyilvánulásának köszönhető.

Ha az adatokat összesítve vizsgáljuk, akkor kiderül, hogy félévente hány órát mulasztanak el az egyetemisták. Az egyénekre levetített adatok azt mutatják, hogy sajnálatos módon az egyetemisták csupán 37,4%-a jár be az összes órájának minimum a 90%-ára. Ez egy heti 10 időszávet feltételezve azt jelenti, hogy a megkérdezettek kétharmadának több a hiányzása félévente, mint 14 óra. (Ez átlagosan 1,5 órás előadásokkal számolva 21 tényleges óra vagy 28 közoktatási tanóra). A fenti táblázat eredménye feltehetően még pozitívabb is a valóságnál, tekintettel a lekérdezés helyszínére, valamint arra, hogy a ké-

séseket nem tekintetem hiányszánnak, valamint az esetleges felfelé kerekítések veszélye is fennáll.

Az összkép még rosszabb abban az esetben, ha a kérdést úgy tesszük fel, hogy a válaszadó, mit tapasztal, hogy a szaktársak hány százaléka jár be rendszeresen órára. Jóllehet, ebben az esetben is van szóródás az egyetemi adatok között, mégis a 60% körül mozgó adat arról tanúskodik, hogy nagy az elkallódó, órát nem, vagy alkalmanként látogatók aránya. A „melléjárás” oka feltehetőleg ebben az esetben sem jellemzően az órátközés, vagy hivatalos ügy, sokkal inkább szó lehet arról, hogy feleslegesnek tartják az órát és az nincs kötelezővé téve (ez sok esetben MA-képzésben már másképp van).

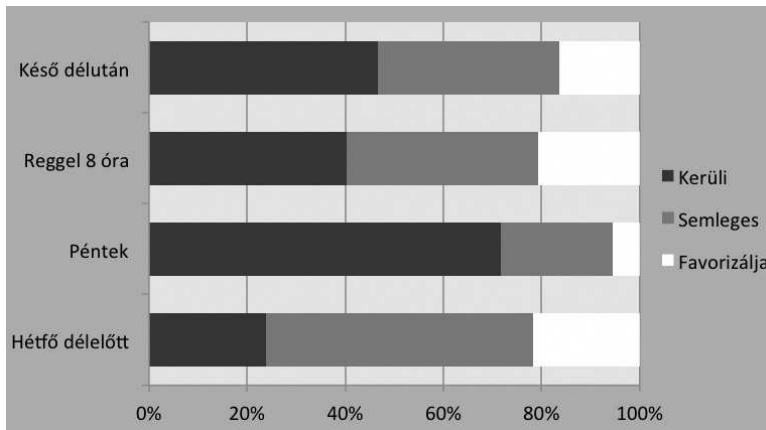
A diákok nagyon gyakran saját maguk kényükre, kedvükre hagyatkozva mennek be órákra, vagy éppen maradnak távol attól. Több esetben bizonyosodott be, hogy a pillanatnyi kényelem, érdek fontosabbnak bizonyult, mint a felsőoktatásban való aktív részvétel, ami véleményem szerint az egyetemisták számára, mint munkahely funkcionál.

1. ábra: Az egyetemisták órától való távolmaradásának okai (%)

Sajnos megbizonyosodhatunk arról, hogy a modern fiatalság számára nem „trendi”, vagy épp nem „menő” bejárni az órákra. Az alázatos magatartás és vonatkozásban sokak számára ismeretlen fogalom. Elképzelhető ugyan, hogy egyes adminisztrációs, hivatalos ügyek, vagy betegség miatt ki kell hagyni néhány órát, illetve még részben az is megérthető, hogy alkalmanként nem lehet összeegyeztetni a munkát és az iskolát, de a fenti ábra arról tanúskodik, hogy a jellemző ok inkább az egyéni komfort biztosítása. A tervezettnél tovább alvás, a bejárás felé mutatott kedv hiánya, illetve a feleslegesnek megítélt óráktól való távolmaradás nem mondható olyan érveknek, amelyek megértésre szorulnak. Extrémebb válaszok közül mindenképp szót érdemelnek a következők; volt, aki a kocsmazást tartja fontosabbnak az órák látogatásához viszonyítva, vagy az előadó kompetenciái miatt maradnak távol.

Természetesen az idő is olyan tényező, amely számottevően befolyásolja az óralátogatás hajlandóságát. A legtöbbször nagyon ódzkodnak a késődélutáni, illetve a pénteki óráktól. A megkérdezettek jó része úgy válaszolt, hogy nem szívesen jár be a pénteki óráira, illetve ha egy mód van rá, nem is kíván arra a napra felvenni órát. Viszonylag nagyobb azok részaránya, akik a hétfő délelőtti időszávokat, illetve a reggeli előadásokat részesítik előnyben.

2. ábra: A hallgatók időszavokkal szembeni attitűdje

Ugyanakkor az alázat nemcsak abból áll, hogy részt veszünk az adott órán, hanem azt is magában foglalja, hogy ott képességünk legjavát adva odakoncentrálunk az előadásra/ szemináriumra. Ennek tükrében azt vizsgáltam meg, hogy a fiatalok szigorúan az óra alatt milyen egyéb tevékenységeket végeznek.

A fővárosi egyetemistákra oktatási intézményenként változó arányban érvényes a figyelemzavarra utaló jelek megjelenése a tanítási órákon. A kutatás adatai szerint a mással való foglalkozás a megkérdezettek véleménye szerint a hallgatóság legalább felét érinti, azonban egyes intézményekben ez az arány eléri a kétharmadot. A figyelem lankadása, a koncentrációs zavar többek között ezekkel a tevékenységekkel is erős kapcsolatban áll.

Egyénenként eltérő képet mutatnak a megkérdezettek a tanórákon való figyelem vonatkozásában. Ennek tükrében az elemzést célszerű elvégezni oktatási intézményekre lebontva, nemenként.

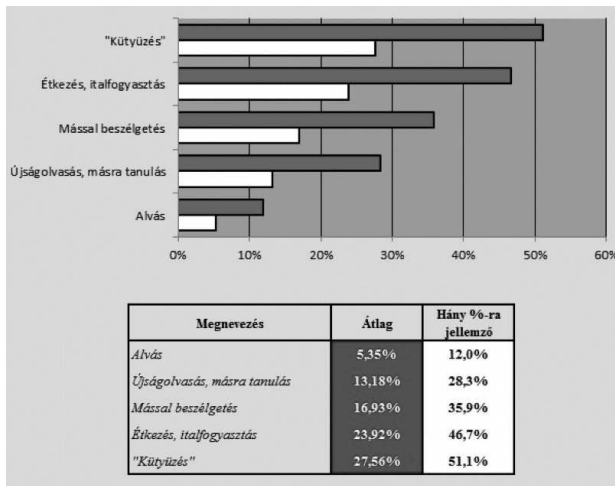
5. táblázat: Az egyetemi hallgatók dekoncentrálttsága, intézményi és nemi bontásban⁴

Oktatási intézmény	Megkérdezett neme		Összesen
	Nők	Férfiak	
I. számú	88,9%	57,1%	75,0%
II. számú	62,5%	80,0%	73,9%
III. számú	68,4%	72,7%	70,0%
IV. számú	100,0%	100,0%	100,0%
V. számú	60,0%	100,0%	66,7%
Egyéb	80,0%	100,0%	88,9%
Összesen	75,0%	78,0%	76,3%

Habár a magyarázatok keresésére van lehetőség, azt gondolom, sajnálatos eredmény, miszerint a megkérdezettek nagy része (76,3%) nem képes egy tanórát figyelemmel kísér-

ni. Előfordul ugyan, hogy valami nagyon extrém esetben étkezésre kell sort keríteni, vagy egy nagyon fontos üzenetet vár az illető, mégis a tűréshatáron kívül eső háromnegyedes arány megbotránkoztatóan magas. Az intézményekre vetített elemzés alapján tapasztalhatóak kisebb különbségek, azonban az alacsony mintaelemszám miatt e differenciák a legtöbb esetben nem tekinthetők relevánsnak. A mintában magukat nagy aránnyal képviselő intézmények tekintetében vegyes képet kaphatunk arról, hogy milyen kapcsolat lehet a megkérdezett neme és a dekoncentráltóság között. Egy hipotézisként azonban megfogalmazható, hogy a hagyományos egyetemen a férfiakra, míg a trendibb, társadalommal foglalkozó intézményekben a nőkre jellemző az egyetemi órákon való „elkalandozás”.

Hogy mivel foglalkoznak a fiatalok az órákon a figyelés helyett? Erre a kérdésre is kerestem a választ a megfigyelések és az interjúk során.

3. ábra: Az egyetemi hallgatók tanórákon folytatott tevékenységei (Az órák hány százalékában foglalkozik a megkérdezett az adott tevékenységgel?)

A Z-generációs fiatalok az Y-generáció utolsó évfolyamaival egyetemben gyakran arra fordítják az egyetemi órákat, hogy közösségi oldalakat böngésszék, vagy más digitális eszközöket igénylő pótcselekvéseket végezzenek. Ez kiváló jele annak, hogy ezeket a fiatalokat nem igazán köti le az előadás/szeminárium anyaga. Meglepő talán, de az általam vizsgált második leggyakoribb tevékenység az étkezés. Mi tagadás, jómagam is láttam több esetben, hogy a fiatal közvetlen „becsengetés előtt” (vagy esetleg már utána) teljes nyugalomban veszi meg az oktatási intézményben található büfében az elemózsiáját és bandukol be vele az egyetemi előadásokra. Sajnos több esetben azt tapasztaltam, hogy ez számukra teljesen természetes dolog, és úgy viselkednek e dolog tekintetében, mintha ez a legnagyobb rendben volna, holott pedig erről szó sincs. Úgy gondolom, hogy a diákok (az érintett diákok) felől ez egy nagyfokú tiszteletlenség a tanárok felé, hogy minden lelkiismeret-furdalás nélkül étkeznek az órán. A beszélgetések természetesen elmaradhatatlan „kellékei” az órán folytatott figyelemelterelő tevékenységi portfóliónak. A másra tanulás inkább szezonális tevékenység, de a napi keresztrefejtés sokak esetében elmaradhatatlan tevékenység.

Az egyénre vonatkozó kérdésekből kiderül, hogy a válaszadó maga miképp viselkedik az adott órán, de a kiterjeszhetőség szempontjából mindenképp relevánsabb adat, hogy a szaktársak, akikkel egy órára jár a válaszadó, mivel foglalkoznak az egyetemi idősávok alatt. A kiemelt egyetemeken rendre a következőképp alakult az órán mással foglalkozók aránya:

- 1. számú egyetem: 62,5%
- 2. számú egyetem: 51,6%
- 3. számú egyetem: 52,6%
- 4. számú egyetem: 51,1%
- 5. számú egyetem: 65,0%

Ezek a számok igen magasak. Ha egy kicsit a számok mélyére nézzük és a korábbi adatokkal együtt elemezzük, akkor kiszámíthatjuk, hogy intézményenként a hallgatók hány százaléka az, aki bejár az órákra és ott maradéktalanul figyel is. Ha az adatokat keretíve vesszük számításba, vagyis úgy vesszük, hogy a megkérdezettek szerint a szaktársak 60%-a jár be órákra és azok közül csupán 40% figyel, akkor a szorgalmasan körmölő diákok aránya mintegy egynegyedre tehető, ami a felsőoktatás szellemiségének erőteljes visszasságát mutatja.

Ezen adatokból leszűrhető az, hogy a legtöbben teljesen kifáradnak a napi rendszerességű tanulástól, amit kiválóan mutat, hogy nem az összes órán végeznek pótcselekvéseket kevesen, hanem az órák kis százalékában, de a megkérdezettek nagy hányadára jellemző a koncentráció tompulása.

Az alázat elemzésének következő faktora a jegyzetelés és a tanulási metodika. Sajnálatos tapasztalat, hogy míg tíz évvel ezelőtt teljesen természetes volt, hogy egy egyetemistánál van toll, addig ez ma már korántsem egyértelmű. Több esetben a megfigyelt réteg köreiben járva tapasztaltam, hogy sokak nem hordanak maguknál íróeszközt, vagy épp, ha jegyzetelnek, mindent egy adott füzetbe írnak, növelve azzal az átláthatatlanságot az anyagok sokasága között. Természetes folyamat továbbá az is, hogy a kor előrehaladtával a jegyzetelési metodikák is fejlődnek, így a digitális technika ide is beitta magát. Mindettől eltekintve sokszor arra lettem figyelmes, hogy sok esetben a fiatalok semmilyen formában nem jegyzetelnek az órákon. Épp ezen oknál fogva kíváncsi voltam arra, hogy milyen módszerrel követik az előadásokon elhangzottakat.

Az interjút vállaló egyetemisták mintegy fele rendszeresen jegyzetel, azonban a fennmaradó hányad nagy része legalább az órák 10%-ban egyáltalán semmit nem ír le, sem manuális, sem digitális formában. Olybá tűnik, hogy ezen utóbbi csoport számára a tanulmányok egy jelentős hányada abból áll, hogy bemennek az előadásokra és valakitől vagy megszerzik az anyagot, vagy arra számítanak, hogy az internetről letöltik az anyagot. Jóllehet, más tényezők is befolyásolhatják ezt, mégis a kutatás arra is rávilágított, hogy a megkérdezettek egy nagy részét lustítja az a tudat, hogy az internetre felteszik az anyagot.

Az alázathoz természetesen az is hozzátartozik, hogy rendszeresen tegyük a dolgunkat, ne csak abban az esetben, ha bizonyos határidő közeleg. Éppen ezért az oktatási helyzet megítélésénél az is szempontnak számít, hogy az intézményekben tanuló hallgatók az anyag elsajátítását mennyire hagyják az utolsó pillanatra. A tanulás rendszerességénél figyelembe kell venni, hogy vannak olyan tárgyak, amelyek rendszeres tanulást igényelnek, valamint olyanok is, amelyek vizsgára való megtanulása nem, vagy csak nagyon nehezen valósítható meg a tényleges számonkérés előtt hetekkel. Ennek tükrében az elemzésből az is kiderül, hogy a hallgatók mintegy harmada tanul rendszeresen.

Pont erre is visszavezethető, hogy az egyetemisták egy része kifinomult puszkázási rendszerrel rendelkezik. Jóllehet, ez nem jellemző általánosan az egyetemistákra, hanem

annak csak egy kisebb részére, mégis hitelét veszíti a vizsga, hiszen nem a valós tudást méri a számonkérés. A diákok között járva sokszor lát az ember olyan fiatalokat, akik kis cetlikre írják az anyagot, vagy épp más rendszer alkotóelemeit építik ki, amely segítségével nem megengedett segítséget kérjenek a vizsga során. E puskázást elősegítő taktikák széles spektrumon mozognak, kiváltképp a digitális világ térnyerése óta. Akár a tárgy nehézsége, akár a hanyagság teszi szükségessé a puskázást, semmiképp nem tekinthető korrekt megoldásnak, épp ezért ez a lépés az alázatosságot is ellehetetleníti, valamint erkölcsi normákba is ütközik.

Az alázati tényezőket szem előtt tartva (órára való bejárás, az órákon való aktív részvétel, lehetőségek szerinti rendszeres tanulás) lehangoló képet kapunk a mai felsőoktatási rendszerben tanuló hallgatókról, ugyanis mintegy negyedük felel meg a fent megfogalmazott kritériumoknak. ***Ebből következően elmondható, hogy minden 10 hallgatóból 7-nél problémákat okoznak az alázattal kapcsolatos faktorok.***

A **tanárok** esetében az alázat más jelenségekkel megfogható fogalom. Habár több esetben találok olyan kezdeményezésekkel, amely a tanárok értékelését szorgalmazta, valójában azok relevanciája elég erőteljesen megkérdőjelezhető. A pedagógiai érzék kevésbé, de a humán értékek itt is erősen kötődhetnek az alázathoz. Jóllehet, hasonló mérőszámok kalkulálhatók esetükben, mint a hallgatók vonatkozásában, mégis megvalósításuk nehézkes. Az órára való maximális felkészülés, amely egyben magában foglalja a tanulható és használható jegyzetek hallgatók részére való bocsájtását, valamint az órákról/vizsgákról való késés maximálisan bemutatja egy adott tanár emberi hozzáállását a tanításhoz.

A megfigyelt és az interjúk során elemzett adatok együttesen azt mondhatjuk, hogy a diákok szinte egybehangzó véleménye szerint nagyon széles skálán helyezkednek el a tanárok „jó-ságuk” szerint. Akadnak olyanok, akikkel nagyon meg vannak elégedve, mások megítélése erősen negatív. Többnyire nem a tényleges tudás jelenti a legnagyobb problémát, habár azzal is akadnak helyenként gondok, hanem sokkal inkább a humán megnyilvánulások váltanak ki negatív érzületet a diákokból. Ilyen megnyilvánulás az előadó késése az óráról, amely a válaszadók szerint a tanárok negyedére jellemző. Ez általában 5-10 percet jelent, azonban szélsőséges esetekben akár fél óra, vagy még nagyobb pontatlanságot is jelenthet. Az interjúk során az is szóba került, hogy előfordult a tanár órától vagy vizsgától való távolmaradása, amely így szükségszerűtlenné és értelmetlenné tette a megjelent hallgatók várakozását.

Esetenként problémát okoz az a tény is, hogy a ZH-k kijavítása alkalmanként több hetet vagy akár hónapot is igényelhet. A csúszás kiváltképp akkor okoz frusztrációt, ha a vizsgaszeton két vizsgája között egy hét telik el és a tanár/illetékes az eredményeket csak 1-2 nappal a következő vizsga előtt hirdeti ki. Nyilván ilyenkor az esetlegesen sikertelen vizsgát tett hallgatók nem tudnak megfelelően felkészülni a következő alkalomra, így egyfajta dominó-effektus érvényesül.

A tanárok legnagyobb problémája a megkérdozettek többsége szerint a pedagógiai készségek hiánya. Sok esetben arról beszélt a hallgató, hogy az őt tanító tanár egyszerűen képtelen arra, hogy megfelelő módon magyarázza el az adott anyagot, ezáltal elősegítve a tanulást. Gondolhatnánk, hogy ez maximum a reáliák esetében lenne így, de nem így van. Legyen szó humán- vagy reáltárgyakról, a magyarázóképeség hiánya erősen visszaveti a tanítás hatékonyságát. A válaszadók véleménye szerint a tanárok 25-30%-a nem tudja az anyagot megfelelően elmagyarázni, illetve az előadásmódja unalmas és monoton. A jellemző hallgatói véleményezés szerint a tanár több esetben csak magának magyaráz, nem vesz fel szemkontaktust a diákokkal, hadar és teljességgel érthetetlen, amit mond. Ez az adott tanárból való kiábrándulást eredményezi és persze az anyag sokkal nehezebben való megértését is.

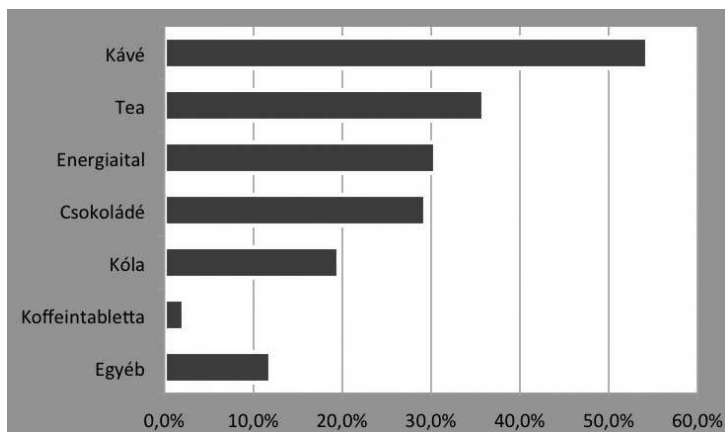
Ez több esetben egy generációs problémára is visszavehető, miszerint a tanárok és a diákok nyelvezte élesen eltér egymástól. A diákok gyakran nem tartják érdekesnek a régiesebb, maradibb, minden esetben hivatalos nyelvezetet, míg a tanár sokszor nem tud/akar a diákok nyelvén beszélni. Ezt egy interjúalany külön ki is emelte, hogy jelenleg a tanári kar sok esetben nagyon messze áll sok szempontból a hallgatóságtól. Eppen ezért a fiatalítás lehetne egy megoldás, de ennek következtében meg nagy valószínűséggel elvesznek a hagyományos értékek.

5. 3 Életvitel

A helyes életvitel nagyon fontos a karrierépítés és a magánéletbeli önmegvalósítás szempontjából. A helytelen életvitel képes lerombolni mindazt, amit az adott személy hosszú éveken át felépített magának. Természetesen nincs ez másképp az egyetemisták vonatkozásában sem, akik épp most kezdik el a felelősségteljes életmódot saját bőrükön tapasztalni.

Az életviteli elemzés keretein belül adatokat gyűjtöttem a válaszadók alvási szokásairól és a szabadidős tevékenységek közül a buliba járás gyakoriságára, valamint az alkalmi szinten elfogyasztott alkohol mennyiségére vonatkozóan.

Az egyetemisták három egymástól nagyban eltérő időszakot élnek meg az év során. Ugyanakkor nagyon nagy hányadukból hiányzik a rendszeresség és az átgondoltság a bioritmusra vonatkozóan. Amennyiben a vizsgaidőszakot és a szorgalmi időszakot vesszük alapul, akkor a megkérdezettek 15%-a tartja be az egészségesnek tartott alvási rendszert. Ez magában foglalja az időben történő lefekvést és a rendszeres 7-9 órás alvást. A vizsgaidőszak sokaknál a feszengés, az állandó tanulás és a lazulásmentes 1 hónapot jelenti. A megkérdezettek egy jelentős hányada, akik az utolsó pillanatra hagyják a tanulást, avagy félnek a vizsgától, képtelenek arra, hogy a bioritmusukat rendszerben tartsák. A vizsgák előtti napon, illetve este teljesen felborul az életük, amelyet a korábban említett fekvési idő is nagyon jól megmutat. Akadnak olyanok, akik közvetlen a vizsgát megelőző éjjel szinte semmit nem alszanak, amelynek persze esetenként dekoncentrálttság, fáradtság az eredménye. A kései óráig való fennmaradás legfőbb oka az éjjelig történő „last-minute”-jellegű tanulás. Ilyenkor a fiatalok attól sem riadnak meg, ha mesterségesen kell ébren tartaniuk magukat. Ugyan a módszerek erre különbözőek, de a megkérdezettek döntő része használ valami „eszközt” arra vonatkozóan, hogy ébren maradjanak és tanulni tudjanak – akár az éjszakába nyúlóan is.

4. ábra: A hallgatók által használt élénkítő szerek

A legtöbb esetben a kávézás kerül előtérbe, mint élénkítő eljárás. A megkérdezettek több mint a felére jellemző, hogy a fáradtságukat kávéval csillapítják abban az esetben, ha tanulniuk kell. A teázás általában jótékony hatással van a szervezetre, mégis az egyetemisták nem csupán ezért, hanem élénkítő hatása miatt is szívesen fogyasztják. Ami viszont szembeötlő, hogy a válaszadók mintegy 30%-a az energiatalkat részesíti előnyben. Álmoság ellen releváns megoldásnak tekinthető még a csokoládé fogyasztása vagy a kóla. Egy-egy hallgató úgy gondolkodik, hogy számára a legjobb élénkítő szer a sportolás, vagy a hideg zuhany, amelyek valószínűleg hosszú távon a lepraktikusabb megoldások körébe tartoznak. Fontos megjegyezni, hogy a fenti szerek használata nem zárja ki más élénkítő módszer használatát, azaz akadnak olyanok, akik például a kávé és az energiatalkat együttesen alkalmazzák.

Nemi bontásban szembeötlő, hogy az élénkítő eljárások alkalmazása egyértelműen a lányokra jellemző inkább. A női válaszadók kétharmada fogyaszt kávé, 36%-a csokoládét pusztán annak élénkítő hatása miatt, de a kóla 26%-os fogyasztási aránya sem hanyagolható el. A férfiakra inkább a teázás jellemző, ugyanakkor mindkét nemre 30%-os arányban jellemző az energiatalkat fogyasztása.

A roppantmód stresszes időszakot a fiatalok gyakran bulizással próbálják enyhíteni. Egyes fiataloknál mindig akad ok arra, miért menjenek bulizni. Bulizzunk, mert nyár van, bulizzunk, mert tél van, mert épp a szorgalmi időszak közepe, gólyahét, vizsgaidőszak előtti lazulás gyanánt vagy „vizsgatemető”, esetleg az egyetemi „praxis” felezőpontja. A lehetőségek tárháza nehezen kimeríthető, hiszen több esetben az egyetemi illetékesek is okot adnak arra a fiataloknak, hogy akár hétről-hétre parti hangulatot szítsanak, amelynek többször káros hatása is van. Hogy mik is ezek? Nyilvánvalóan egy ilyen buli nem fejeződik be este 10 órakor, vagyis a hajnalig bulizók számára a következő nap effektíve teljesen kiesik. Ez többek között azért okoz problémát, mert így a délelőtti időszávok látogatása nem megoldható, vagy hétvége esetén gyakran az esetleges házi dolgozat vagy autodidakta tanulás számlájára megy az éjjelbe torkolló partizás.

A megkérdezettek közül csupán minden ötödik válaszolt úgy, hogy nem szokott soha ilyen jellegű eseményeket látogatni. A másik szélsőséget vizsgálva az egyetemi hallgatók harmada heti rendszerességgel jár bulikba, míg minden ötből három megy el partikra legalább egyszer havonta. Egy buli nélkülözhetetlen kelléke a hangos zene és persze sajnos az alkohol is. Jóllehet, sokan nem isznak alkoholt, mégis az egyetemisták egy részének problémákat okoz a túlzott mértékű szeszesital-fogyasztás.

6. táblázat: Az egyetemisták alkoholfogyasztása – szintiszta alkohol (dl)

Alkohol mennyisége (dl)	Rel. Gyak.	Kumm. Rel. Gyak.
Nem iszik alkoholt	27,17%	27,17%
0,01 - 0,20	7,61%	34,78%
0,21 - 0,50	16,30%	51,09%
0,51 - 0,75	20,65%	71,74%
0,76 - 1,00	7,61%	79,35%
1,01 - 1,50	13,04%	92,39%
1,51 - 2,00	3,26%	95,65%
2,01 -	4,35%	100,00%
Összesen	100,00%	

A kutatás eredményei azt tükrözik vissza, hogy a fiataloknak nagy problémát jelent a mértéktartó alkoholfogyasztás. Habár a legtöbben nem isznak rendszeresen alkoholt, mégis a bulik alkalmával sokszor elszalad velük a ló. A szakemberek úgy vélekednek, hogy a napi egészséges alkoholfogyasztás az 1,5-2 dl vörösbor, amelynek hozzávetőlegesen 0,2 dl alkoholtartalma van. A nem-ivó fiatalokat is beleszámítva összesen 34,8% azok aránya, akik képesek betartani azt a mennyiséget, ami az egészségmegőrzés fenntartásához szükséges. Fél dl alkoholt maximum a megkérdezettek fele iszik (51,1%, ez az alkoholmennyiség egyenértékű hozzávetőlegesen fél liter borral, vagy 1 liter sörrel). Mindezekből következően a válaszadók fele ennél több alkoholt iszik meg egy este alatt. A megkérdezettek közül a 2,45 dl szintiszta alkohol volt a legmagasabb számított arány, amely megfelel hozzávetőlegesen 2,5 liter bornak vagy 5 liter sörnek vagy megközelítőleg 1,5 liter röviditalnak.

Az adatokat nemi bontásban elemezve azt tapasztalhatjuk, hogy másképp oszlanak meg az egyes kategóriákban a fiúk és a lányok. A lányok jellemzően 0,7 dl szintiszta alkoholt fogyasztanak, vagyis a válaszadó női egyetemisták nagy része a 0,7 dl-t magában foglaló kategóriába koncentrálódik. Ezzel szemben a férfiak megoszlása a 0,6 dl feletti értékek vonatkozásában egyenletesnek mondható. A nők 30%-a, a férfiak mintegy negyede nem fogyaszt szeszt bulik alkalmával.

Az alkoholfogyasztáson felül sok fiatalra jellemző a dohányzás is, ami szintén egy rossz szokás. Az egészségre is ártalmas cigaretták a megkérdezettek kétharmadának nem okoznak gondot, ugyanis nem gyújtanak rá sosem. A dohánytermékek fogyasztása így szerencsére csak egy kisebb rétegre jellemző, és még kisebb (megközelítőleg egytized) azok aránya, akik naponta legalább öt szál cigarettát szívnak el.

Összességében a hallgatók egy viszonylag kisebb hányadának akad problémája az optimális életvitel kialakításában, ami jellemzően a ritka, de nagymértékű alkoholfogyasztásban, illetve az elégtelen mennyiségű és minőségű alvásban mutatkozik meg.

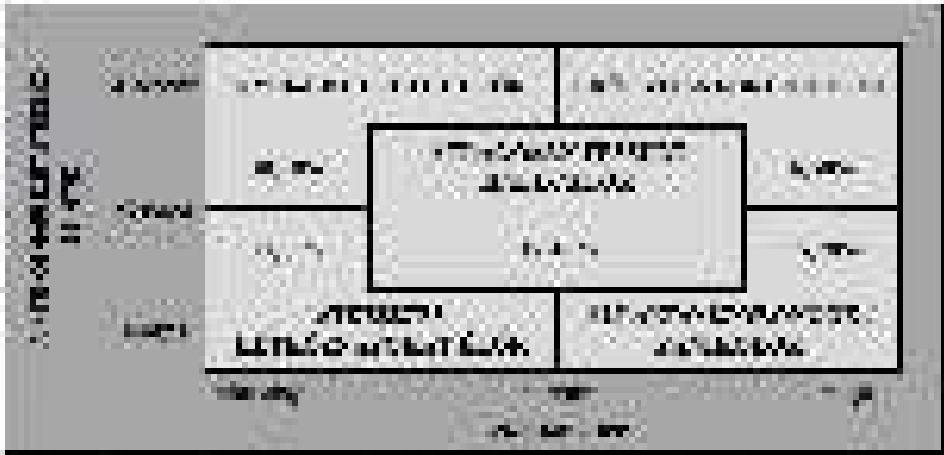
5. 4 Stresszkezelés

A stresszkezelés okozta nehézségek sajnos egyre nagyobb problémát okoznak társadalmunknak. Ez nem egy magyar sajátosság, sokkal inkább egy globális probléma. A társadalom minden rétegét és korosztályát érinti, így az egyetemisták is kisebb-nagyobb stresszorok közepette élik meg mindennapjaikat.

A stressz kezelése egy jól átgondolt életvitellel javítható, azonban az eddig bemutatott elemek erre nem adnak nagy esélyt. A bioritmusban jelentkező zavarok és a több esetben mértéktelen alkoholfogyasztás olyan problémák, amelyek erős összefüggésben állnak a feszültségek helytelen kezelésével. Ezeket a tényezőket a szociológia deviáns viselkedési formáknak nevezi, vagy egyszerűbben devianciának. Egy alternatív megközelítés szerint a mentális betegségek, vagyis a stressz helytelen kezeléséből származó szorongás és egyéb lelki reakciók tekinthetőek a primer devianciának, amelyből jórészt származnak más viselkedési formák (így például az alkoholfogyasztás). (Faragó 2015)

A stressz önmagában nem feltétlen káros folyamat, azonban ennek pontosabb megértéséhez célszerű néhány alapfogalommal tisztában lenni. A szakemberek a lelki állapot három állapotát különböztetik meg az alapján, hogy ki mennyire stresszes. Az alapállapot az úgynevezett nyugalmi állapot, amikor nem ér minket semmilyen negatív hatás. Az eustressz úgy határozható meg, mint egy olyan eset, amikor a stressz egy pozitív folyamatot indít el bennünk, amelynek következtében javul a koncentrációs képességünk. Ezzel szemben a distressz egyértelműen olyan lelki állapot, amikor a bennünk végbemenő folyamatok blokkolják a cselekvést és negatív közérzetet eredményeznek. (Józan 2013)

A szorongásos problémák esetében sokszor felmerül a kérdés, hogy mi is a stresszor, vagyis mi az a tényező, ami kiváltja a feszültség érzését. E tanulmányban a stresszorokat két csoportra különítettem el, melynek a hallgatókra vetített hatásait bemutatom. A karrierépítéssel összefüggő folyamatok nagy nyomást okozhatnak a fiatalok számára, éppen ezért

5. ábra: A stresszorok érzékelése a hallgatók életvitelében – karrierépítés vs. privátéletben jelentkező stresszorok

a vizsgaalkalomkor érzett lelki állapot az egyik olyan tényező, amelyet fontosnak tartok részletesebben elemezni. Ennek során a hallgató megfelelési kényszerét, önbizalmát lehet indirekt módon leírni. A magánéleti okokra visszavezethető stressz fakadhat egyrészt a társas kapcsolatokból, az önmegvalósításból vagy esetlegesen a túlzott elvárásokból.

Ugyan sokak számára a stressz nem jelent különösebb akadályt és nem okoz gondot a kezelése, azonban a hallgatók egy rétege nagyon is küszködik a stressz kezelésével. A megkérdezettek harmada nyugodtnak tartja magát a vizsgára való tanulás során és jelentős azoknak a köre is, akik egyfajta izgatottsággal várják a vizsgát, vagyis eustressz állapotban vannak. A magánéletben hasonló adatokhoz jutunk; a megkérdezettek számottevő része vagy kiegyensúlyozottnak tartja magát, vagy pörgősen, pozitív értelemben stresszelve éli mindennapjait.

Mindazonáltal a mostani egyetemisták jellemzően a rendszerváltást követő néhány évben születtek, amely mélypont volt hazánk életében. Ez a tény rányomhatta bélyegét a személyi fejlődésükre és a szocializációs folyamataikra, amelynek eredményeképp egyesek rendkívül érzékenyek a stresszorokra. Mára már egyre gyakrabban kell beszél-nünk a stressz okozta problémákról, így a szorongásról, a pánikbetegségről, a depresszióról vagy éppen a személyiségzavarról. A mai késő tizenévesek és a kora huszonévesek szemtől szembe találkoznak a depresszív tünetekkel, és egyre nagyobb azok köre, akik a lelki válságokat nem képesek feldolgozni és magukban hordozzák azokat éveken, vagy akár évtizedeken át. Természetesen ez a jelenség az egyetemi hallgatók körében sincsen másképp, hiszen a látszólag csak szolid fiatal, aki csendben megül az egyik padban, vagy éppen a legnagyobb partikban is résztvevő hallgató ugyanúgy lehet szorongó, mint az egyetemekre nem járó kortársa. Éppen ezért kiemelten figyelni kell az árulkodó apró jelekre, amelyek sejtetik, hogy esetleg olyan partnerrel van dolgunk, aki a fent nevezett

lelki betegségek (egyres megközelítések szerint: állapotok) egyikében szenved. Nincs ez másképp az elitegyetemeken tanuló fiatalok körében sem.

A kutatássorozatban megkérdezett fiatalok mintegy négyötöde ritkán érzi magát stresszesnek, így rájuk a nyugodt, kiegyensúlyozott életvitel jellemző. Az egészséges lelki állapot mellett magas azok aránya, akik számára nagy kihívást jelent a vizsga vagy éppen a magánélet. A válaszadók közel fele rendelkezik valamilyen erős stresszel, szorongással, vagy éppen ennek valamilyen minősített változatával. 37,2% azok aránya, akik számára az önmegvalósítással kapcsolatos faktorok (párkapcsolat, testi önkép, barátok, család, fizikum...) okoznak nagy szorongást, míg a válaszadók ötöde (21,7%) tekinthető erősen vizsgadrukkosnak. Hatványozott figyelem kell, hogy illesse azt a 15%-os réteget, akik számára az élet minden egyes faktora erős stresszt okoz. Azok, akik mindennapjaikban és a tanulmányaikban sem tudnak önmagukra lelteni és állandóan frusztráltak, mindenképpen olyan helyzeti hátrányba kerülnek, amely kihat nem csak a tanulmányi eredményükre, hanem a jelenbeli és jövőbeli magánéletükre is, ezáltal pedig egy folyton önmagukat kereső ördögi körbe kerülhetnek.

Hogyan kezelik az egyetemisták a stresszt? Úgy gondolom, a jövő értékelésének szempontjából ez mindenképp kardinális kérdésnek tekinthető.

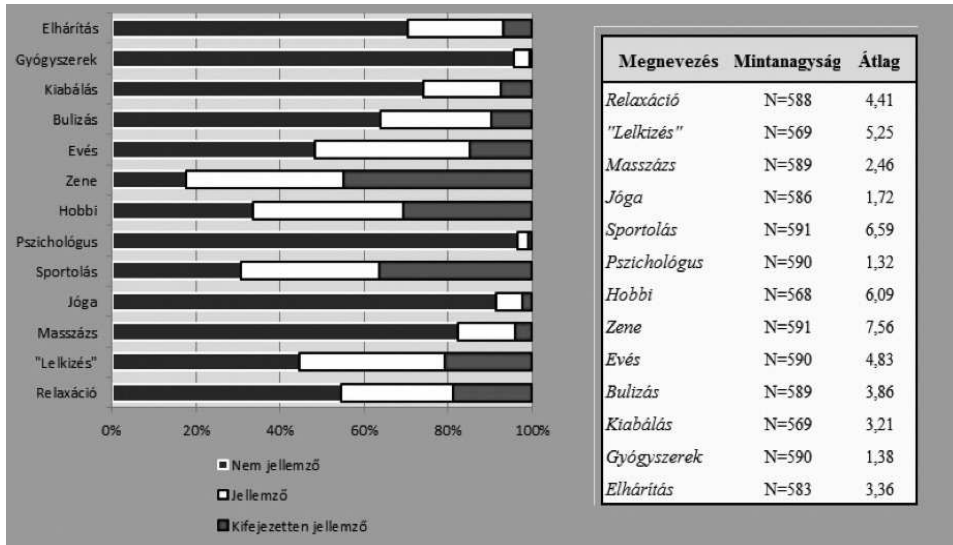
7. táblázat: Az egyetemisták néhány stresszkezelő módszere

Kezelés módja	Rel. Gyak.
Elfojtás	20,7%
Sehogy	26,1%
Okok egyéni kutatása	2,2%
Agresszió	4,3%
Evés	3,3%
Terelés/hárítás	4,3%
Zenehallgatás	6,5%
"Lelkizés"	6,5%

A megkérdezettek válaszaikban heterogéneknek bizonyultak a stresszkezelési praktikák vonatkozásában. Sajnálatos tény, hogy a legjellemzőbb kezelési módszerek egyike sem tekinthető aktív módszernek. A problémák elfojtása, hárítása, vagy azok tagadása, figyelmen kívül hagyása semmiképp nem tekinthető előnyösnek hosszú távon az egyén szempontjából. Az evés, az agresszió, a pótselekvések, sok más egyéb mellett szintén a rossz stresszkezelési metodika részét képezik. A stresszorok beazonosítása, a ki nem adott érzelmek időben történő kibeszélése, esetleg szakember segítségének igénybevétele egyaránt olyan módszerek, amellyel hosszabb távon is pozitív változások érhetők el.

A kisebb minta miatt ez a kérdés nem tekinthető relevánsnak, éppen ezért célszerű egy nagyobb mintán elvégzett, hasonló témájú kutatás eredményeit is bemutatni.

Egy 2014-ben elvégzett nagymintás kérdőíves felmérés omnibusz jelleggel egyebek között az egyetemi/főiskolai hallgatók stresszorait és stresszkezelési eljárásait is elemezte. Ezen felmérés szerint a stresszkezelés a válaszadók kisebb vagy nagyobb hányada

6. ábra: Az egyetemisták stresszorai, 2014 *Forrás: Faragó (2015)*

számára nehézkes, legyen szó bármilyen élethelyzetről. Ezek kezelése elég visszás. Habár az első három leggyakrabban alkalmazott stresszkezelési módszerek közül kettő is aktív, mégis a leggyakrabban alkalmazott technikák között helyet kap a zenehallgatás és az evés. Míg a zene teljesen kiszakít a világból, addig a falásroham egyértelműen a negatív megoldási alternatívák közé tartozik, kiváltképp, ha az nem mértéktartó. Összességében erősen vegyes képet mutat a stresszkezelés a nagymintás kérdőíves felmérés eredményei alapján, amely némileg javítja a riportsorozat során kapott eredményt.

Összességében a felmérés arra az eredményre jutott, hogy az egyetemi hallgatók nagy részének problémát okoz a stressz. Habár a legtöbben aktív módszerekkel is kezelik a stresszt, mégis *minden tíz hallgatóból négy küszködik az erős stresszel, a szorongással és más ehhez hasonló mentális problémákkal (vagyis megközelítőleg 40% azok aránya, akik a vizsgáik miatt és/vagy az önmegvalósítással kapcsolatban közel szorongás szintű stresszt élnek át).*

5.5. Környezeti tényezők

Az adottságok, mint környezeti tényezők szintén befolyásolhatják az egyetemi képzés sikerességét. Ahogy ezt az eddigi adatok is érzékeltették, nagy szerepe van az egyéb faktoroknak az oktatás színvonalának fenntartásában. Ezek gyakran szervezési tevékenységet is igényelnek, vagyis elég nehezen elválaszthatóak egymástól ezen tényezők és a szervezési problémák.

Az első ilyen tényező mindenképpen a közlekedés, amely esetenként rendkívül kiszámíthatatlan. A reggeli órákra való beérkezésnél nagy bosszúságot okoz, ha a városban tömeg van, amely miatt a fiatalok nem érnek be időben az első órájukra. Jóllehet, célszerű ezzel számolni, és korábban útnak indulni, azonban így is vannak kivédhetetlen helyzetek. Mindezek ellenére a hallgatók előszeretettel fogják késéseiket, órától való távolmaradásukat a busz, villamos és egyéb tömegközlekedési eszközök késéseire.

Az egyetemi épületek strukturált elhelyezkedése szintén nagyon fontos annak tekintetében, hogy a diákok át tudjanak érné az egyik óráról a másikra. A legtöbb, általam

vizsgált egyetem épületei jellemzően jó közlekedési adottsággal rendelkeznek, azonban nem csak ez számít, hanem az is, hogy egy adott intézmény különböző épületei között mekkora a távolság. Akadnak olyan intézmények, amelyek egy helyre koncentrálnak, de olyanok is, amelyeknek kihelyezett létesítményei vannak a város egyes részein. Az interjúalanyaimnak lényegében ez nem okozott gondot, azonban ez annak is köszönhető, hogy már eleve úgy vették fel sok esetben az óráikat, hogy legyen idejük átérni az egyik telephelyről a másikra.

A hallgatók számára is mindenképp fontos szempont lehet a biztonságérzet. A legtöbb intézmény számottevő energiát fordít a személy- és vagyonvédelemre. Fontos azonban megjegyezni, hogy nem egyetemenként, hanem épületenként változhat ennek tartalmi kivitelezése. A biztonsági szolgálat emberei, a térfelügyelő kamerák, a bezárt szeminárium-termek és az egyes értéktárgyakra elhelyezett mozgásérzékelő szerkezetek mind ezeket a célokat szolgálják.

Kutatásaim során figyelemmel voltam ezekre az intézkedésekre is. Akadt olyan épület, ahol szintenként mintegy 12 biztonsági kamera figyelte a teret, amely mellett viszonylag rendszeresen járt körbe a személyzet ellenőrizni az egyes termeket, vagy esetleges riasztásokat. Ennek következtében a hozzávetőlegesen 50-es nagyságrendben elhelyezett kamera átfogó képet adhat az arra illetékeseknek az egyetem területén történő dolgokról. Más intézményben ezzel szemben azt tapasztaltam, hogy inkább a termék konzekvens zárva tartásával igyekeztek meggátolni a lopást és az egyes gondatlanságból bekövetkező baleseteket. Ez utóbbi helyen akár lehetett 6-7 szintes is az épület, 2-3 kameránál nem találtam többet. Összességében az egyetemek biztonságpolitikája erősen heterogénnek tekinthető.

5.6. Szervezési és adminisztratív sajátosságok

Sajnos a korábban leírtak miatt a legtöbb ember csak akkor kezd el értékelni dolgokat, amikor már elvesztette azt. Ez alól az egészség sem kivétel. Akadnak olyan rossz sorsral élő emberek, akik maradandó *testi vagy szellemi betegségekkel küszködnek*. Ez persze önmagában nem jelenti azt, hogy ők mások lennének, sőt! Az egyik frissen felvett hallgatóval készített mélyinterjú még jobban rámutatott arra, hogy ugyanolyan igényeik vannak, mint az egészséges fiataloknak, így ők is szeretnék kiteljesíteni az életüket és műveltebbé válni tanulmányaik során. Mindazonáltal kutatásaim során kiderült, hogy a felsőoktatásban való tanulásuk egyáltalán nem zökkenőmentes, tekintettel arra, hogy a mai felsővezető réteg és a társadalom egésze még nem tudja teljes mértékben átérezni és kezelni a nehéz sorsúak helyzetét. A mozgás-, a hallás-, a látássérültek, vagy bármilyen más maradandó betegségben szenvedők számára az egyetemi évek gondos szervezést és nagy áldozatot kívánnak.

Az általam bejárt intézmények szinte mindegyike nehezen megközelíthető egy mozgássérült számára. A legtöbb egyetem/főiskola bejárata nem akadálymentesített, vagy ha éppen mégis az, akkor a belépést nem tudják megoldani a fiatalok önállóan. A létesítmények bejáratainak használata olykor nagy fizikai erőt igényel, amellyel nem hogy egy mozgássérült, de néha még egy ereje teljében lévő fiatal is megcsenved. Az épületekbe való bejutás után számos akadályba ütközik az adott terembe való eljutás is. Ugyan mára már minden épület rendelkezik lifttel, azonban azok kapacitása erősen korlátos. Vannak felvonók, amelyekbe csupán 4 személy fér be, amely figyelembe véve az diákok közlekedési sajátosságait, meglehetősen kevés. Találtam olyan intézményt, ahol elvileg külön mozgássérültek számára is biztosítanak liftet, de ez a gyakorlatban csak annyit jelent, hogy egy erre felhívó matrica van elhelyezve, de a liftet mindenki kedve szerint használja.

A beiratkozás után a szorgalmi időszak kezdetekor adódik a következő nehézség. A hallássérültek, gyengén látók és más betegségekben szenvedők órára való járása is erősen problémás. A telephelyek gyakran nehezen közelíthetők meg úgy, hogy egyik óráról a másikra elérjen a fiatal, így igazolatlan hiányzások sora elkerülhetetlennek látszik. Ennek tolerálása néha problémába ütközik, ahogy nehezen megoldható a segítő személyzet biztosítása. Akár a gyengén látók vonatkozásában szükséges kutyáról, akár a mozgássérültek ellátását biztosító személyt vesszük alapul, foglalkoztatásuk még nagyon gyerekcipőben jár. Természetesen a tárgyakat nehezebben tudják teljesíteni a maradandó betegségekben lévők, hiszen a nem-látók semmit nem hasznosítanak a tanárok által kivetített diákból, a hallássérültek nem tudják a kiegészítő információkat feldolgozni, míg a kerekesek székes hallgatók helye nem biztosított minden előadóteremben.

A mosdók szintén nem minden esetben elégítik ki az igényeket, hiszen a mozgássérültek számára nem minden esetben elég a WC-csésze mellett elhelyezett korlát. Számukra minden nap úgy kell hogy elteljen, hogy képtelenek elmenni a mellékhelységbe.

A vizsga szintén nehezen oldható meg, hiszen a Braille-írással elkészített vizsgasor nagyon munkaigényes folyamat, illetve a nem-látók számára nehezen oldható meg a szóbeli vizsga minden tantárgyból. Egyes gyakorlati, vagy labormunkát igénylő tárgyak teljesítése a kerekesekkel rendelkezők számára tűnik szinte lehetetlennek, hiszen ne feledjük, ők testhelyzetüket tekintve erősen immobilak. Ezeket a nehézségeket a tanári kar olykor nagyon nehezen tolerálja, hiszen többletmunkát és gondolkodást igényel a beteg egyetemi hallgatók tudásanyagának számonkérése.

A maradandó betegségekben szenvedők kapcsán összességében az a benyomás alakult ki bennem, hogy egyrészt az egyetemi terület nem megfelelően kialakított erre a célra, másrészt sem a diákok, sem a tanárok, sem az egyéb egyetemi polgárok nincsenek arra felkészülve, hogy odaadással segítsenek egy hozzájuk képest kevésbé szerencsés egészségi állapotban lévő. ***Meglátásom szerint a tökéletes esélyegyenlőséghez még legalább 15 évre lehet szükség.***

Természetesen a szervezési problémák köre itt nem ér véget. Habár az oktatási rendszer a tanulásról, az oda járó hallgatók tudásszintjének emeléséről szól, nem szabad figyelmen kívül hagyni az oktatási tevékenység zavartalanságát biztosító ***egyéb szereplőket*** sem. Ahogy a büfének, a takarítónak, vagy épp a portásnak is megvan a maga feladata ebben rendszerben, úgy az adminisztrációs munkatársak feladatköre is igen jelentős. Az egyetemisták tanulmányait habár nem közvetlenül, de befolyásolja ezen szereplők mindennapos tevékenysége. Kiemelt jelentősége mindenképp az adminisztratív munkatársaknak van, akikkel a hallgatók viszonylag gyakran találkoznak ügyintézésük folyamán. A válaszadók megközelítőleg 40%-a szerint problémák adódtak az ott dolgozók segítőkészségével, illetve 30% azok aránya, akik mogorvának tartják (többnyire) a tanulmányi osztályokon és/vagy a tanszékeken dolgozó kollegákat. Ezek mellett problémát jelentett egyesek számára, hogy számukra rosszul voltak megszervezve az egyetemi adminisztrációs ügyek, amelyek tekintetében többször úgy érezték a megkérdezettek, hogy az adminisztratív munkákkal foglalkozók nincsenek tisztában a saját hatáskörükkel, illetve azzal, hogy mely ügy pontosan kihez tartozik. Emiatt többször felesleges köröket kellett róniuk a diákoknak, amely persze sok időt vett el és felborzolta a lelki állapotukat. A tanulmányi osztályok intézményenként más és más ügyfélfogadási idővel rendelkeznek. Akadnak olyan egyetemek, ahol heti 12-15 óra áll a hallgatók rendelkezésére hivatalos ügyeik elintézésére, ugyanakkor a kutatás során olyan esettel is találkoztam, ahol a heti nyitva tartás meghaladta a 40 órát. Mindenképp javasolt a hosszabb nyitva tartás, hiszen ne feledjük el, az egyetemistáknak részt kell venniük a 1,5 órás órán és köztük csak 10-30 perc szünet van.

Az órák megtartásának körülményei és az ahhoz kapcsolódó *szervezési feladatok* kivitelezése igencsak problémásnak látszik. Az idősavok gyakran egymásra vannak szervezve, óráütközést generálva ezzel a hallgatóságnak. Természetszerűleg ebből az okból kifolyólag nem lehet jelen a hallgató az összes órán, hiszen ő sem tud egyszerre két helyen lenni. Ha nem óráütközésbe torkollik az órák leszervezése, akkor az is előfordul, hogy több lyukas órát generál a fiataloknál, amelynek köszönhetően az egész napja kárba megy a hallgatónak, ahelyett, hogy a nap egyik felében végezhetett volna valami „értelmes” tevékenységet. Természetesen ennél több sem kell a diákok egy részének ahhoz, hogy „elfelejtsenek” bemenni az órára. Míg ugyan egyesek elfoglalják magukat például a könyvtárban olvasással, vagy az idegen nyelvtanulással, addig másik képtelenek feltalálni magukat egy 1,5 órás szünetben. Ami viszont erősen kétségbeejtő, az a tanórák napok közötti eloszlása. Egyszerűen katasztrofálisnak vélem azt, hogy a szervezők támogatják a négynapos munkahetet. Ha (példa kedvéért) hétfőtől csütörtökig napi 50 kurzust írnak ki egy adott évfolyamra, akkor ez a szám pénteken 15 körül alakul. Nagyon nagy a kihasználatlan kapacitás a pénteki idősavok folyamán; kvázi kong az ürességtől az oktatási intézmény. Jóllehet, a diákok szeretnék a családjukkal lenni minél többet, de középiskolaig ötnapos munkahetük volt, míg nagy valószínűséggel a munkában is öt napot kell eltölteni egy héten. ezen felül az egyetemek egy részén problémát okoz a kialakult órarend létrehozása is. Kutatásaim során találtam olyan intézményt, ahol teljesen korrekt módon ki volt építve az órák és a szünetek rendje, de 2-3 iskolában teljesen összevissza volt a csengetési rend. Egyik diáknak 60 perces az idősav, míg a másik 120, egyik óra 11-kor kezdődik, másik fél 12-kor; teljesen átláthatatlan rendszer. Ezek után nem is csoda, hogy teljesen összeomlik az iskolai adminisztráció és a „hivatalos ügymenetek bioritmusa”.

Ehhez hasonló probléma merült fel a vizsgák esetében is, ahol a fő problémát az okozza, hogy a vizsgák tömbösítve vannak, amelynek következtében több vizsga van egy nap. Ebből következően a hallgató vagy felvesz egy napra 2-3 vizsgát, vagy egy hetet vár, mire lesz újabb alkalom, nem számolva az esetleges sikertelen vizsgával.

Az *egyetemi rendezvények* a fentiekhez hasonlóan szintén befolyásolhatják az oktatásban résztvevők teljesítményét. Egy-egy épületben tartanak bulikat, mégis inkább a konferenciák és az állásbörze jellegű rendezvényeket célszerű megemlíteni annak volumene miatt. A legtöbb esetben a tudományos értekezletek jól meg vannak szervezve és az oktatási tevékenységet nem zavarják semmilyen formában. Az állásbörzék ezzel szemben sokkal nagyobb teret igényelnek és egyben sokkal nagyobb is a felhajtás miattuk, mint egy konferencia esetében. Hosszú évek távlatában megfigyelhető, hogy a börzék alacsony hatékonysággal működnek és lassan lényegében nem töltenek be semmilyen funkciót az álláskeresés folyamatában. Néhány éve azzal érveltek, hogy kontaktba kerül a pályázó a vállalattal, kialakul róla egy első benyomás, de mára már ez is elveszni látszik, hiszen sok standnál arra ösztökélik az embert, hogy nézze meg a honlapon az éppen aktuális álláshirdetéseket és digitálisan küldje el önéletrajzát. Ez így természetesen nem minden vállalatra igaz, de sok esetben ez a tapasztalat. A másik mindenképp megemlíthető dolog, hogy számos alkalommal a vállalatok leginkább marketing céllal mennek ki az ilyen rendezvényekre és merchandising-tevékenységgel (vállalat nevét és / vagy logóját tartalmazó apró ajándékok) próbálják alakítani az emberek fejében kialakuló vállalattal szembeni attitűdöt. A fentiekén kívül az állásbörzék nagy hátránya (véleményem szerint), hogy minden esetben ugyanazok a cégek kapnak helyet és ugyanazokat az állásokat hirdetik. Minden tudományterületen akadnak olyan pozíciók, amelyek keresettek (könyvelő, informatikus, villamosmérnök...), de azok számára, akik nem e szakokon tanulnak, az állásbörze lényegében funkcióját veszti. Más szóval az állásbörze a hallgatók csak egy kis részére

koncentrálni és nyújt lehetőséget, míg az egyetemisták és végzetek nagy része számára egy ilyen rendezvény hasznossága kimerül az adott vállalat nevével való találkozásban, illetve annak esetleges ajándéktárgyának beszerzésében.

A *munkahely és a sulí* nagyon nehezen összeegyeztethető. Tapasztalat alapján azt lehet elmondani, hogy a vállalatok, amelyek adott esetben gyakorlati munkahelyet biztosítanak a fiatalok számára, irreális követelményeket várnak el. Nem egy és nem két esetben az szerepel az álláshirdetésben, hogy minimum 20 órát kell a hallgatóknak vállalni. Ebbe most gondoljunk bele! Ha mondjuk egy 5×4 órás munkarendben dolgozik valaki, akkor az minimum napi 5 órát vesz el a mindennapokból (az utazással együtt), vagyis mondjuk délután 1 órai kezdettől tud bejárni az egyetemi órákra. Az egyetemen nagyfokú támogatást kap továbbra is a négynapos munkahét, éppen ezért általában péntek délután már nincsenek órák. Következésképpen heti négy nap marad az iskolán belüli kötelességek elvégzésére és akkor még a folyamatos tanulásról és a ZH-hétre való készüléstről nem is beszéltem. Vajon meg lehet oldani a heti 20 órás munkába állást, az órákon való részvételt és még a tanulást is? Aligha. Ezt több megkérdezett is nehezményezte az interjúk alkalmával. Mindemellett a munka és iskola kapcsolata abban is kimerül, hogy mennyire tanulnak az iskola falai között a gyakorlatban is használható dolgokat. A megkérdezettek legtöbbször 6-7-es osztályzatot adtak (10 pontos skálán) arra vonatkozóan, mennyire érzik az egyetemen tanult elméleti és gyakorlati információkat hasznosnak munkaerő-piaci kihívásoknak való megfelelés szempontjából. A válaszok eloszlása szimmetrikus volt, vagyis egyaránt jellemző volt a 8-as és az afeletti osztályzat, mint ahogy az alacsonyabb is.

Ennek többek között az lehet az oka, hogy ahogy néhány megkérdezett elmondta, olykor kritikán alulinak tartja a tananyag összetételét, hiszen akadnak olyan számítások, anyagrészek, elméletek, amelyek akár 3-4 tárgyból is a vizsganyag részét képezik, más esetben meg nagy a szakadék az egymásra épülő tárgyak közötti követelményekben. Egy másik lehetséges ok az internet indokolatlan használata, amely a megkérdezettek válaszai és a napi gyakorlatból megfigyelt adatok alapján is sokszor inkább lustítja a fiatalokat. Ez persze növeli annak esélyét, hogy értelmetlennek tartásuk az egész órát, következtésképpen nem is épül ki bennük az anyagrészek közötti összefüggés és az elsajátítandó gondolkodásmód alapja. Ez persze később akár kiütközhet abban is, hogy értelmetlennek tartják a hallgatók az iskolában tanultakat.

Az egyetemek *energiapolitikája és környezetvédelmi intézkedései* erős kívánni valókat hagynak maguk után. A modern környezetvédelmi direktívák a szelektív hulladékgyűjtést helyezik előtérbe. A legpozitívabb tapasztalat a különösen veszélyes hulladékok (elemek) tárolása kapcsán tapasztalható. Minden általam vizsgált intézmény lehetőséget biztosít ezen hulladékok szelektív tárolására. Ez egyetemenként, épületenként változik. Ezzel szemben szinte egyetlen épületben sem megoldott a szelektív hulladékgyűjtés. Egyes helyeken egyáltalán semmilyen lehetőség nincs erre, míg más intézményekben az illetékesek félmegoldásokkal tették lehetővé a kvázi szelektív hulladékgyűjtést. Az általam felkeresett egyetemek egyikében sem találtam, ahol kifogástalan mennyiségben is minőségben állt volna rendelkezésre szelektív hulladékgyűjtő.

Az energiapazarlás magas szinten jelentkezik a legtöbb egyetemen. Reggel, napközben betévedve egy épületbe gyakran azt tapasztalhatja az arra járó, hogy ha kell, ha nem, szüntelen égnek a lámpák, bevilágítva ezzel a zéró embert számláló teret, vagy épp teljes fényben ragyogó helyiséget, ahol teljesen felesleges százas számra izzítani a lámpákat, ez által pazarolni az energiát. A mellékhelységeken hasonló a helyzet. A pazarlás meszterfokon történik; szinte nem lehet olyan épületet találni, ahol a mellékhelységben ne feleslegesen égne a világítás. Ez annál inkább is nagy problémát okoz, hogy akad olyan

intézmény, ahol a házirend egyik kitüntetett pontja, hogy törekedni kell az energiatakarékos megoldásokra. Azonban az elmélet és a gyakorlat más és más.

Az egyetemi működésnél alighanem meghatározó szerepe van a kiadási szerkezetnek. Nem kívánok ezekre nagy hangsúlyt fektetni, hanem sokkal inkább az árulkodó jelekre szeretnék rámutatni. A már említett bulik, konferenciák gyakran az egyetemeken kerülnek megrendezésre. Ezek hirdetése gyakorta nem online történik, hanem sokkal inkább az oktatási intézményeken elhelyezett plakátokkal. A marketingköltségek éppen ezért sokszor a plakátok megtervezésében és kinyomtatásában merülnek ki. Kiváltképp a bulikra jellemző, hogy az egyetemeken 50, de akár 100 plakát is ugyanarról az eseményről szól. Jóllehet, ez nem általános vonás, ugyanakkor ha belegondolunk azon helyek kiadási szerkezetébe, ahol tömeges szinten történik a reklámozás, akkor elképesztő képet kaphatunk arról, mire megy el az adóforintok egy része. Az egy helyen 6-10 kihelyezett plakát hatékonysága közelít a zéróhoz, ugyanakkor sokba kerül.

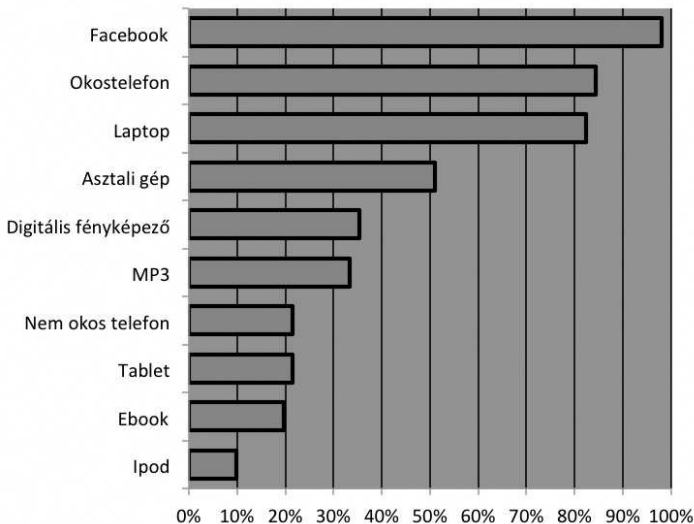
Mindezek rámutatnak arra, hogy az egyetemi képzés tele van olyan adminisztratív és szervezési hibával, amely szintén megnehezíti egyes egységek működését.

5.7. A külsőségekről...

A fentiek alapján úgy gondolom, bebizonyosodott, hogy a hallgatóságnak (ahogy más egyetemi oktatásban szerepet vállaló csoportnak) akadnak hozzáállásban, személyi kompetenciák vonatkozásában problémái. Természetesen nem mehetünk el szó nélkül azon tény mellett sem, hogy mi jellemző egy egyetemista külsőségére.

Két jellegzetes vonása van a fiataloknak, amely alapján meghatározható, mennyiben adnak a külsőségekre; a megjelenés és a műszaki-kommunikációs eszközökkel való felszereltség.

A megjelenésre vonatkozóan az a trend figyelhető meg, hogy a hallgatók jó része a standard stílust képviseli, azonban a ruházatban minden évszakban akadnak olyan esetek, amelyek – megközelítésem szerint – nem valók az egyetemre, mint kvázi munkahelyre. Ezek közé tartozik a mindkét nem által alkalmazott tépett farmer vagy a melegebb időszakban a strandpapucs, illetve lányoknál a túl sokat mutató short vagy szoknya, valamint a leggings. Jóllehet, a hallgatók nagy hányada (kb. 70%) a standard, helyén való öltözetet visel, és hétköznapi frizurával jelenik meg az oktatási intézményekben, mégis a lányok és a fiúk egy része a fentebb felsorolt nem illő öltözetet hordja az egyetemi képzés ideje alatt. Megjegyzendő, hogy a lányok nagyobb hányadát érheti kritika öltözéke, sminkje, haja vagy viselkedése miatt, míg a fiúk nagyon minimális hányada szegi meg az egyetemi (mint munkahelyi) megjelenési elvárásokat. A hétköznapi divatirányzatban mutatott sokszínűsége és a stílus nem mutatkozik meg a vizsgák során. Az írásbeli vizsgákat a hallgatók, mint átlagos napot kezelik és egy-egy kivételtől eltekintve nem gondolkodnak el az esetlegesen elegánsabb ruha felvételén. Ilyen esetekben a minimálisan zakót hordók aránya is elenyésző, nem-hogy még azoké, akik egy írásbeli ZH „kedvéért” kiöltöznek és öltönyt, kosztümöt vesznek fel. Böven 1% alatt lehet mindazok aránya, akik nemcsak a tanulási metodikájukkal, hanem az emelkedett jelentőséggel bíró alkalomhoz illő öltözékekkel jelennek meg az épületekben. A szóbelik során már sokan öltönyt / zakót / inget / blúzt / kosztümöt vesznek, azonban még ilyenkor is magas azok aránya, akik megjelennek egy egyszerű farmer pulóver összeállításban, vagy sztreccs jellegű ruhákat vesznek fel ezen alkalomra. Ezzel a megfigyeléssel egybehangzik a kutatás azon eredménye, miszerint a megkérdezettek egy része fontosnak tartja a divatos megjelenést. Amennyiben egy 10-es skálán kéne a fontosságot pontozni, a legtöbben 5-ös erősségűnek gondolják annak jelentőségét, ugyanakkor nagyon heterogén véleménnyel rendelkeznek e kérdés kapcsán a fiatalok (átlag: 4,75, szórás: 2,68).

7. ábra: Az egyetemi hallgatók modern vívmányokkal való ellátottsága

A megjelenésnél figyelembe vettem azokat a tényezőket, amelyekkel egy mai késő teenager, illetve egy fiatal felnőtt rendelkezhet.

A megkérdezettek közül szinte mindenkinek van Facebook-profilja. Sajnos ez a mai társadalomban „kötelezővé” vált, ugyanis akinek nincs, az erősen háttérbe szorul az információáramlást tekintve. A probléma csupán az, hogy a fiatalok nemcsak a hivatalos ügyeikhez kapcsolódó információk megszerzése miatt használják az oldalt, hanem gyakorlatilag minden pillanatban képesek valami látszatindokot kreálni arra vonatkozóan, hogy adott pillanatban miért is vannak fent ezen a virtuális világot létrehozó portálon, ahelyett, hogy az életüket a valóságban élnék. Ez természetesen azt is jelenti, hogy az egyetemisták egy része dependens vagy közel dependens viszonyba került a közösségi portálokkal. Természetesen a mai trendi fiatal okos telefont használ és laptoppal is rendelkezik. Minden 5 megkérdezettből négy használja e két technológiai vívmányt a mindennapjaiban. Az asztali számítógépek kora lejárt, az mára már ódivatú és ennek tükrében „csak” 50% körül mozog azok aránya, akik immobil számítógépet használnak otthon. (Ebből az is következik, hogy legalább 30% azok aránya, akiknek legalább két számítógépe van.) Szintén kisebb arányban képviseltetik magukat a nem okos telefontal, az MP3-lejátszóval és más „kütyüvel” rendelkezők.

A felmérés és a mindennapos tapasztalat is azt mutatja, hogy az egyetemisták halmozzák ezen eszközöket. Ahogy 10 éve négy-öt asztalnál egy laptop volt látható, mára már egy asztalnál van négy-öt, amely mellé még tíz másik XXI. századi „ketyere” is társul. Jóllehet, lépést kell tartani a technológiai fejlődéssel, de ahogy a kutatás is bizonyítja, túlzott szerepet kap az internet a modern oktatási rendszerben. Ezt támasztja alá az is, hogy a válaszadók

- 52,1%-a szerint az internet lustítja,
- 20,7%-a szerint nem befolyásolja,
- 27,2%-a szerint az internet aktivizálja tanulmányai során.

Következésképpen az internet indokolatlanul nagy szerepe a felsőoktatásban túlnyomórészt hátráltatja a minőségi szakemberek kinevelését, ahogy a technikai haladást

szimbolizáló egyéb találmányok is elcsavarják a fiatalok fejét és egyre kisebb energiát fektetnek a humán értékekre és arra, hogy az ország értékes szellemi vezetői legyenek. *A kutatás szerint a felsőoktatásban tanulók megközelítőleg 20%-a divatháznak gondolja az egyetemeket és ennek szellemében választja ki ruházatát, míg a digitális eszközök egyetemre való becipelése teljesen általánosnak mondható (megközelítőleg 80%-ra becsülhető azok aránya, akiknél az egyetemen laptop vagy okostelefon van).*

5.8. BA versus MA

Az egyetemi képzés két egymásban nagyon nagyban eltérő szakaszra bontható. Az alapképzésben és a mesterképzésben résztvevők mindennapjaikban is tapasztalhatják azokat a differenciákat, amelyek megmutatkoznak a két képzési szint vonatkozásában.

A felmérés azonban meglepő eredményre jutott; nevezetesen a legtöbb tényezőben nem figyelhető meg releváns különbség a BA-szakon és az MA-szakon tanulók között. Az órára való bejárás gyakoriságában két, egymással ellentétes hatás érvényesül. Az MA-szakos hallgatók már sokkal többet dolgoznak, erősen építik a karrierjüket, amely persze magával vonja elvileg az óralátogatási hajlandóság csökkenését, ugyanakkor, akik e képzésbe bekerülnek, már felnőtt fejjel, éretten és a diszciplína alapjaival már megismerkedve kezdenek bele a tanulásba. Mindezek ellenére közel 10 százalékponttal magasabb volt a BA-szakos hallgatók általános órára járási arányszáma, amely talán azért lehet, mert a magasabb szinten tanulók már pontosan tudják, melyek azok az egyetemi tananyagok, amelyek a gyakorlatban is hasznosíthatóak és melyek, amik kevésbé. Mind a két csoport azonosképpen vélekedik az egyetemi tananyag munkaerő-piaci hasznáról. Vélekedésük szerint az iskolapadban tanultak mintegy 60-70%-ban képesek kielégíteni a munkaerőpiac kihívásait.

Az alázatban nem mutatkozott meg semmiféle különbség a BA és az MA képzés között. Ugyanúgy problémás egy diplomás fiatal számára is a korai kelés, az aktív figyelés az órán, vagy épp a tanulás megfelelő beosztása. Jóllehet, az okai ennek esetenként eltérőek, mégis az eredmény ugyanúgy vetül le a felsőoktatás tekintetében, nevezetesen: a minőségorientált képzés szellemében az egyik fontos érték – véleményem szerint – a humán tőke, amellyel az Y-generáció utolsó generációi nem igazán rendelkeznek.

A stressz kezelésében szintén mind a két szinten tanulóknak megtalálhatjuk azt a kört, akik számára gondot okoz a vizsgadrukk leküzdése, vagy a magánéletbeli nehézségek átmenetileg figyelmen kívül hagyása. E tekintetben habár az idősebbek gyakorlatot szerezhettek a vizsgaszituációk kapcsán, mégis nem tűnik úgy, hogy a korosztály megtalálja a maga stresszorait. A vizsgaszorongás és a magánéletbeli, önmegvalósítással összefüggő magasabb szintű stressz egyaránt jellemzi a BA-, és az MA-szakokon tanulókat. Nem találtam releváns különbséget sem a stressz színvonalára, sem pedig a kezelés módjai vonatkozásában. Azt ne feledjük el, hogy e felmérés egy kismintás kvantitatív-kvalitatív kutatás, amely nem teszi lehetővé az általánosítást, de a korosztályok közötti különbségeket a hosszú évek megfigyelései maximálisan alátámasztják.

6. Összefoglalás, következtetések, javaslatok

A kvantitatív és kvalitatív elemeket egyaránt magában foglaló kiterjedt felmérés eredményei meglehetősen messze mutatnak, azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni jelen kutatás következtetésre vonatkozó korlátait. Ennek ismeretében célszerű az összefoglaló megállapításokat leírni, valamint levonni a következtetéseket és javaslatokat tenni.

6. 1 Összefoglalás

A kutatás eredményei rámutattak arra, hogy a magyar felsőoktatásban nem állnak rendelkezésre azok a feltételek, amelyek egy versenyképes ország jövőképét szolgálnák. A személyi feltételek több oldalról is hiányt szenvednek.

8. táblázat: A személyi és egyéb feltételek – összefoglaló táblázat

Megnevezés	Adat	Ki az érintett elemzési alany?
Erkölcsei alap – köszönési ráta	9,8%	Hallgatók
Erkölcsei alap – késések aránya (a hallgatók százalékában)	1,18%	
Alázat (óraa való bejárás, figyelés, tanulás)	29,4%	
Helyes életvitel (bioritmus, alkoholfogyasztás, bulizás)	15,2%	
Megfelelő stresszkezelés (distressz, leblokkolás, stresszkezelés)	39,9%	
Eszközökkel való ellátottság (db/fő azelemzett 10 eszköztekintetében)	4,39	
Felkészültségi állapot	81,5%	Tanárok
Pedagógiai készség (magyarázóképesség, előadásmód)	70,5%	
Humán megnyilvánulás (pontosság)	64,1%	
Segítő készség	61,0%	Adminisztratív munkatársak
Informáltság	90,0%	
Lefagyás	63,0%	NEPTUN
Tanultak munkaerőpiacon való hasznosíthatósága? (1–10)	6,29	Tananyag

Az oktatási intézmények számos tényező jelenlegi helyzete kívánni valót hagy maga után. A tudást átadni hivatott tanári kar a hallgatóság megítélése alapján erősen vegyes képet mutat. Nem a tudásszinttel vannak az elsődleges gondok, sokkal inkább azzal, hogy hiányoznak a pedagógiai készségek, amelynek tükrében nem tudják átadni a hallgatóknak az anyagot. Ennek egyik oka az, amelyet néhányan említettek, hogy esetenként nagy a szakadék a tanár és diák között. Ebben az esetben az egyetemisták is nagyobb hajlandóságot mutatnak az órakerülésre.

A mai fiatalok hajlamosak az egyes dolgok elhanyagolására, amely számos más problémával is párosulhat. Az interjúk azt is kiválóan bemutatták, hogy az egyetemista rétegnek nagy gondjai vannak az alázattal / elhivatottsággal, az életvitellel és a stresszkezeléssel. Mindezek tekintetében az egyének szintjén elvégzett elemzés lehangoló képet mutat.

9. táblázat: A hallgatók személyi kompetenciáinak értékelése

Kimenetel	Alázat	Életvitel	Stresszkezelés	Arány
A	X	X	X	35,9%
B	✓	X	X	14,1%
C	X	✓	X	7,6%
D	X	X	✓	22,8%
E	✓	✓	X	3,3%
F	✓	X	✓	12,0%
G	X	✓	✓	4,3%
H	✓	✓	✓	0,0%

Habár a fenti táblázat azt mutatja, hogy a kutatásban részt vett hallgatók közül egy sem felelt meg a fenti három kritérium egyikének sem, ez mégsem jelenti azt, hogy nincs olyan egyetemista, aki ne tenne eleget az alázat, az életvitel és a stresszkezelés feltételeinek. Mindezek ellenére az arányok árulkodóak arra vonatkozóan, hogy a hallgatók sokkal nagyobb figyelmet szentelnek a trendi megjelenésükre, semmint a humán értékeikre. Ez hosszabb távon nagy problémákat vetít előre.

6.2 Következtetések

Véleményem szerint a felsőoktatásban az alábbi problémák tekinthetők a leginkább relevánsnak.

1. struccpolitika: A legtöbb, a tanulmányban ismertett problémáról nem folynak viták, így hát soha nem kerülnek ezek a tények a média figyelmének középpontjába.
2. hiányos hallgatói alázat: az órák nem látogatása, a tanulás utolsó pillanatra hagyása, az órákon való alternatív tevékenységek rendszeressé válása..., amelyek együttesen elgondolkodtatnak afelől, hogy a végzett hallgatók valóban rendelkeznek-e olyan humán értékekkel, amelyek a szellemi elitbe való kerüléshez elégségesek.
3. a hallgatói megítélés szerint erősen vegyes a tanári gárda pedagógiai kompetenciája, valamint humán értékrendje. A gyenge magyarázóképeség erősen visszafogja az órák látogatottságát, a tanári pontatlanság – így például a késések – igen frusztrálóak tudnak lenni többek között a vizsgaidőszak közepén, a vizsgákra tanuló hallgatók számára.
4. az internet nem megfelelő alkalmazása a felsőoktatásban: ez persze elősegíti a hallgatók deaktivizálódását, figyelemelterelését, továbbá elősegíti a rendszer teljes mértékű személytelenné válását.
5. a hallgatók elégtelen stresszkezelése: a Z-generáció első generációjának képviselői már egy egészen más, egy felgyorsult világba születtek, amely tele van lelki terhet jelentő szituációkkal. A fiatalok egy rész nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem képes megbirkózni ezekkel a lelki nehézségekkel. A vizsgaszorongók mellett mára már a súlyosabb lelki betegségekkel küszködők is egyre nagyobb arányban szerepet kapnak a felsőoktatásban.
6. az adminisztratív rendszer elégtelen működése: az óraszervezés, vizsgaszervezés, az adminisztratív tevékenységek személyes elintézésének korlátozottsága egyaránt

jellemző a magyar felsőoktatásra. Ezek a tényezők feleslegesen tovább borzolják a hallgatók idegeit, emellett indokolatlanul sok idő telik el ezen ügyek elintézésével, ami megint a tanulás rovására megy.

7. épületek adottságai: a biztonsági rendszer elégtelen működése esetenként nagyobb veszélyeket rejt magában, ugyanakkor a mozgássérült hallgatók számára a legtöbb intézmény csak részlegesen akadálymentesített.

Hogy miért jöhetett létre ez az állapot? Ez mindenképp egy hosszú társadalmi folyamat eredménye, amely több életterületet is érint. Az egyik interjú során kiderült, hogy az egyetem lényegében a középiskolai problémák folytatását jelentik. Sajnálatos módon már a középiskolai oktatás sem hatékony, és az onnan kikerülő érettségizett hallgatók több esetben erős hiányosságokkal szerzik meg a végzettséget igazoló iratokat. Egyre kisebb az értéke az érettséginek is, hiszen sok iskolában adott tárgyakból a fél osztály bukásra áll, amely mindenféle statisztikát javító közvetett dolgok következtében nem mutatkoznak meg az érdemjegyekben. Ennek következtében a középiskolai záróvizsgák eredménye is esetenként irreális. A négy-ötéves középiskolai képzés, annak hiányosságai persze gyakran kiütözik az egyetemi képzések során. Legtöbbször az általános lexikai tudás és az alapvető készségek okoznak gondot, amely persze sokszor lassítja a tanítás menetét vagy az egyéb oktatási ügymenetet. Úgy gondolom, hogy semmiképp nem mehetünk el a család tradicionális szerepének felborulása mellett sem. A mostani egyetemisták 1990–1995 között születtek, vagyis hazánk legborúsabb időszakainak egyikében. Ennek következtében nagyon magas a válások, a csonkacsaládok és a deviánsok száma, amely persze kihat a huszonévesekre is. Ahogy a kutatás bebizonyította, hogy a felsőoktatásban magas a szorongók aránya, amely párhuzamba állítható az aktuális társadalmi tendenciával, nevezetesen a depresszióban lévők és a személyiségi zavarral küszködő fiatal felnőttek számának drasztikus emelkedésével. **Természetszerűleg ez a trend negatívan hat ki a felsőoktatásra és rontja annak minőségét is.**

6.3 Javaslatok

Mit lehetne tenni? Véleményem szerint elsősorban újra a minőség- és nem a mennyiségorientált egyetemi képzést kellene előtérbe helyezni. Ennek szellemében sokkal összetettebb felvételi eljárást javasolnék, amely lehetővé teszi, hogy az arra (emberileg is) a legérdemesebbek kerüljenek be a felsőoktatásba. A kutatás rávilágított arra, hogy nincsen szükség a 15 ezer hallgatót foglalkoztató egyetemekre. Jelenleg annyira személytelen az oktatás (amelyet ki is emeltek páran az interjú során), hogy összesen 10% hajlandó köszönni az egyetem területére való belépéskor, vagy éppen a szakdolgozati konzulens a hozzá való bejelentkezéskor találkozik először a hallgatóval, így nyilvánvalóan nem ismeri az ő képességeit. Véleményem szerint a 3-5 ezer fős intézmények decentralizálnák annyira az egyetemi képzést, hogy talán a többség köszönné az egyetemi kapun való belépés során és közelebb is kerülnének egymáshoz a tanárok és a hallgatók.

Mindenesetre legfőbb tanulságként kimondható: a magyar felsőoktatásban sokkal nagyobb problémák állnak fenn, mint a támogatás mértékének aránya. Súlyosságukat fokozza, hogy a médiában e tényezők nem kapnak akkora hangsúlyt, mint egyes favorizált problémák; a problémákról az illetékesek nem vesznek tudomást. Vitán felül áll, hogy ezek sürgős megoldásra várnak, hiszen a sikeresen kinevelt fiatal generáció fogja biztosítani gyermekeink jövőjét. Ennek elmulasztása egy rosszul működő, elhivatottságtól, alázattól mentes közösséget hoz létre. Ennek megelőzésekképpen most kell elkezdenünk cselekedni, hogy biztosítsunk gyermekeink számára egy elérhető, egészségesebb világot.

FORRÁSOK

- Chikán Attila (2006): *Vállalat-gazdaságtan*. AULA Kiadó, Budapest.
- Faragó Péter (2014): A sötét energia XXI. századi világrendje és a híd kapcsolatok szerepe a társadalmi innovációban. *Valóság*, 2014/9. szám, 48–67.
- Faragó Péter (2015): A stressz és a mentális zavarok szerepe a devianciák korszakában: Az egyetemisták stressz-szel kapcsolatos attitűdjeiről. *Valóság*, 2015/5. szám, 38–57.
- Józan (2013): A teljesítményfokozó stressz – Eustressz, <http://www.nepbetegsegek.hu/eustressz-es-distressz.html> Letöltés ideje: 2014. 11. 02.
- KSH (2014): Egyetemek, főiskolák, nappali képzésére jelentkezettek és felvettek (1990–), http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zoi006.html Letöltés ideje: 2015. 01. 20.

JEGYZETEK

- 1 Értsd: Tapasztalati tudás, vagyis olyan adatok összessége, amelyet a kutató már átélt, megfigyelt...
- 2 Értsd: A tapasztalatot megelőző tudás, azaz ebben az esetben a kutatónak egyfajta predikciója, megérzése van a kérdéssel kapcsolatban, azonban konkrétan még nem tapasztalta meg az általa kutattott témát.
- 3 A késési statisztikákba azok a hallgatók kerültek, akik az órakezdés után maximum 10 perccel érkeztek meg az egyetemre. A ráta egy becstelt adat;
- 4 az egyetemi létszám becslésén alapszik, valamint azt feltételezi, hogy az adott időszámban az adott egyetemi hallgatók felének van órája. A megkérdezettek arra vonatkozó válaszait tartalmazza, hogy mivel foglalkoznak az óra alatt, ami nem köthető össze közvetlenül az adott óra anyagával. Dekoncentrálnak tekintetem azokat, akik egy adott cselekvést minimum az órák 10%-án végeznek (étkezés, közösségi oldalak böngészése...).

